

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Forum Competens Quæstionibus ex Universo Jure
selectis, atque ad praxin utilissimis illustratum, Seu
Tractatus Canonico-Civilis**

Friderich, Melchior

Ingolstadium, 1709

Caput II. De Foro Privilegiato Laicorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61662)

CAPUT II.

De Foro Privilegiato Laicorum.

§. I.

*Quodnam sit Forum Competens Principum ac
Ordinum S. R. Imperij.*

SUMMARIUM.

335. Declaratur status *Quæstionis*.
336. Forum, ubi conveniantur, habent etiam summi Principes.
337. Triplex Ordo Subditorum S. R. Imperij distinguitur. Omnes Status Imperij sunt subditi immediatè Imperio; at non vicissim omnes immediatè subditi sunt Status Imperij.
338. Principes & Principali dignitate fulgentes in prima instantia non coram Imperiali Camera, sed coram Austregarum Judicibus conveniendi sunt.
339. Austregarum Judices videntur habere Jurisdictionem solum delegatam.
340. Decidere possunt causas etiam Criminales; non item Matrimoniales, aut Feudales.
341. Affertur modus, quo Princeps judicio Austregarum convenit Principem.
342. Octo sunt viæ, quibus Principes ab alijs immediatis Imperij subditis, non tamen Principibus, conveniuntur.
343. Iisdem vijs procedendum est, quando Electores ab hominibus Imperio mediatè subiectis conveniuntur.
344. Princeps Imperij ab aliquo, qui Imperio subiectus non est, conventus coram Imperatore aut Camera Imperiali, causam advocare ad judicium Austregarum non potest.
345. Princeps Prælatos, Comites, aliòsque Imperio immediatè subiectos, convenit duobus modis, qui explicantur.

346. Duobus item Prælati, Comes, Nobilis, alium Prælatum, Comitem, Nobilem.
347. Prædicti à Civitatibus Imperialibus immediatè in Camera Imperiali conveniuntur.
348. Ipsæ quoque Civitates Imperiales tam à mediatis quàm ab immediatis Imperij subditis in prima etiam instantia coram Imperiali Camera conveniuntur, nec judicijs Austregarum gaudent.
349. Si unus immediatè subiectus Imperio, alter mediatè; aut unus gaudens privilegio Austregarum, alter immediatè Camera subiectus, ejusdem litis sint consortes, simul in Camera conveniuntur. Principes aliique Imperio immediatè subiecti suos subditos in eadem Camera conveniunt.
350. Quatuor univèrsim casibus privilegio Austregarum gaudent, qui Imperio immediatè subiecti sunt.
351. Non possunt invitati immediatè coram Imperatore conveniri.
352. Subditus à Principe tanquam à Judice Ordinario gravatus extrajudicialiter, appellat ad Judices Austregarum: ad Cameram verò Imperialem, si ab eodem gravatus fuit tanquam privato, v. g. in aliquo contractu.
353. Austregis locus est, si plures immediatè subiecti Imperio unâ actione conveniantur.

335. Cùm hic agamus de Foro singulari, non est locus dicendi de Laicis, qui in loco Domicilij forum sortiuntur, seu territoriali domino, sub quo degunt, subiecti sunt, quia speciali privilegio ab ejus jurisdictione non sunt exempti. Igitur solum de ijs agendum est, qui vel ipsi territorium habent, & jurisdictionem ab alio Superiore independentem, vel in alterius quidem territorio sunt, eidem tamen non subiecti, quales sunt ipse supremus Imperij Princeps, & alij ibidem quidem degentes, at nemini alteri, nisi Supremo illi Capiti, subiecti.

336. Cùm Princeps summus, ut ait Ulpian. *L. 31. ff. de Legib.* solutus sit legibus (nisi quas ipse sibi per pacta cum subditis & con-

ventio-

ventiones, dicit) ac præcipuè Imperator, propter excellentiam & majestatem, quam eminenter continet Imperatoria Dignitas, idcirco non est mihi animus, sed religio dicere de Foro, in quo conveniri queat Imperator, aut Rex Romanorum, aliique Supremi Principes. Posse etiam istos judicari & ex gravissimis causis Imperiali ac Regio throno privari, asserunt præter reliquos Juris Publici DD. Schraderus *de Feudis* p. 4. c. in. 19. Sinoldus *de Vicarijs Imperij thesi* 6. lit. C. Reinckingk *L. 1. de Regim. seculari class.* 2. c. 2. n. 177. Nec desunt complura hujus privationis exempla, seu, ut vocant, præjudicia. A quibus tamen, quasque ob causas, id fieri queat, meum non est dicere, cum hinc aliquid pronunciare, & privatum judicium interponere velle, à prudentissimis periculosum censeatur, ut ait Forstner. *in Notis Polit. ad Cornel. Tacit.* L. 1. Videantur ex Publicistis Sinold. *l. c. thesi* 7. & 8. Buxtorf. *ad auream Bullam conclus.* 81. Reinckingk *l. c.* Sprenger. *de moderno Imperio Romano Germanico* c. 2. Carpz. *de Lege Regia* c. 1. sect. 8. & c. 14. sect. 6. Ex alijs Juristis Jul. Clar. *L. 5. Sentent. §. fin. q. 35. n. 6.* Bald. Paul. Castr. Roland. à Valle, aliique, quos citat Tuschus *V. Imperator conclus.* 32. & Delbene *de Immun. Eccles.* c. 10. dubit. 18. Ex Theologis Bellarm. *contra Barclaium*, Suar. *L. 3. Defens. Fidei* c. 22. & tribus seqq. Azor p. 2. *Institut. Moral.* L. 11. c. 5. q. 6. Diana p. 1. tr. 2. *resol.* 123. & Eugenius Lombardus seu Emin. Card. Sfondrati *Regularis Sacerdotij* L. 1. *toto*, eruditissime totum id, quod dici hinc potest, pertractans. Ex Canonistis Interpretes *in C. Novit. 13. de Judic. C. licet 6. de Vot. & voti redempt. cit. C. Venerabilem 34. de Elect. cit. C. ad Apostolicæ de Sent. & re judic. in 6. Clement. un. de Jurejur. Extrav. un. Ne Sede vacant. Extravag. Unam Sanctam inter comm. de Major. & Obed. Extravag. Meruit de Privil. C. per Venerabilem Qui filii sint legitim. Can. Si Imperator 11. dist. 96.* In causis quoque civilibus Imperator Judicem agnoscit, & quidem inter subjectos Imperio seu Electores, ut patet ex aurea Bulla c. 5. magis tamen ex liberali sua voluntate & conventionem cum Electoribus & reliquis Imperij Statibus

tibus in ita, per longam consuetudinem firmata, quam ex necessitate: cum impossibile videatur, ut quis sit summus Monarcha, & simul coram alio, præcipue subdito, in jure judicioque comparere teneatur. Et hic quoque meum non est dicere, quis in his causis sit Judex Imperatoris: cum quaestio sit æqualis illi controversiæ, quæ magnis partium studiis post mortem Ferdinandi III. Imperatoris de Vicariatu Imperij agitata fuit Anno 1657. & 58.

337. Igitur Suprema Potestate Seculari venerabundo silentio præterita, & de illis loquendo, qui proximo eam gradu secuti, non domicilij, ubi sunt, sed speciali foro gaudent, quales sunt, qui Romano Imperio immediatè sunt subjecti, so dem heills gen Römischen Reich ohne Mittel unterworffen seyn / triplicem eorum ordinem distinguo. Primus est Principum & Principali Dignitate illustrium der Chur-Fürsten / Fürsten / und Fürsten: mässigen. Secundus Prælatorum, Comitum, Baronum, Nobilium. Tertius Civitatum Imperialium. Vultejus ad L. 1. C. ubi Senator. n. 31. & seq. Matth. Stephani L. 1. de Jurisdic. p. 1. c. 3. mem. 3. à n. 6. Mindan. L. 1. de Processib. c. 16. n. 2. Sive sint solum subditi immediatè Imperio, sive etiam ejusdem Status. Nam potest aliquis esse immediatus Imperij subditus, ita scilicet, ut nullum Superiorem præter Cæsarem recognoscat, quin sit Status Imperij, seu votum & sessionem in Comitibus Imperialibus habeat. Quamquam enim quilibet Imperij Status Imperio immediatè subsit, non tamen vicissim omnis immediatè subjectus Imperio est simul Status Imperij. Nam hujusmodi Status non sunt Nobiles immediati, de quibus Blumen in Processu Camerali tit. 26. n. 49. & tit. 27. n. 45. Nec non quidam Comites & Barones immediati. Capitul. Leopold. §. 40. v. Grafen und Herrn / so in den Reich Collegijs keine Session oder Stimme haben. Nec non quædam Monasteria, de quibus Schubh. c. 3. de Austregis n. 27. & Blumen cit. tit. 26. n. 44. & 49. Qui verò Proceres sint Status Imperij, præter alios docent Reincking L. 1. de Regim. secul. class. 4. c. 21. & seqq. & Blumen cit. tit. 26. & 27. qui tit. 26. n. 48. ait, esse infallibilem ac

M m

firmis-

simam hanc propositionem: *Quicumque in subscriptionibus Recessuum Imperij invenitur, ille est Status Imperij.* Quandoquidem nemo ad ejusmodi subscriptiones admittitur, qui in Comitibus Sessionem & Votum non habet. Non tamen, ut idem bene advertit, sequitur: *Hic vel ille in subscriptione hujus vel illius Recessus non invenitur, ergo non est Status Imperij.* Quanquam procedat hæc argumentatio: *Isle in nullis subscriptionibus Imperij invenitur, ergo non presumitur esse Status.*

338. De primi Ordinis viris ut primo loco, tanquam post Imperatorem Regemque Romanorum præcipuis, agam, notum est ex Ordinatione Camerali, & fusè declaratur à Gaillio *L. 1. observ. 1. n. 19.* Cothman. *L. 1. consil. 31. à n. 2.* Reinckingk *L. 2. de Regim. secul. class. 2. c. 16.* ac alijs mox allegandis, eos in prima instantia coram Camera Imperiali conveniri non posse. Quamvis enim jurisdictio Camerae fundata sit in omnibus Imperij Civibus & Statibus, qui Imperatoriæ jurisdictioni iusunt. *Ordin. Camer. p. 2. tit. 7.* Etiam Electoribus. R. J. de anno 1584. §. *folgends aber.* Cùm Camera sit Consistorium summi Principis. Gaill. *L. 1. observ. 84. n. 5.* Mynsing. *cent. 4. observat. 6.* & Majestatis suæ judicium *Jhrer Majestät Cammer- Gericht / R. J. Norimbergæ anno 1542. §. und wiewohl /* ideòque Majestatem Imperatoriam quoad contentiosam jurisdictionem representet. Gaill. *cit. observ. 1. n. 1.* Quia tamen mediati subditi Imperij non statim in Camera conveniuntur, sed vel primam vel secundam vel quandoque tertiam instantiam habent, antequam ad Cameram deveniant (nisi subditi à suo domino conveniantur tanquam refractarij, vel etiam alia ex causa: quo casu statim in Camera forum sortiuntur, per ea, quæ tradunt Mynsing. *cent. 5. observ. 1.* Hartmannus Hartmanni *tit. 1. de Judic. observ. 1. n. 7. & 8.* Mindan. *L. 1. de Processib. c. 17. n. 13.*) idcirco ne personæ immediatè Imperio subjectæ deterioris essent conditionis, & statim Supremo Camerae Judicio personas suas & causas gravissimas committere cogentur, Imperatoris & Procerum Imperij unanimi

nimi consensu constitutum est *Ordin. Camer. p. 2. tit. 2. § 3.* ut immediati Cives Imperij primæ instantiæ loco, sive ab immediatis sive à subditis & mediatis conveniantur, coram Judicibus Austregarum forum sortiantur.

339. *Judicium Austregarum, der Austragen* / (sic dictum, quòd ibi lites à delectis Judicibus componantur & decidentur durch rechtlichen Austrag) diversimodè constituitur, pro diversorum Statuum, qui ibi conveniuntur & conveniunt, conditione ac dignitate, de quibus mox dicetur. Utrùm Austregarum Judices sint Ordinarij, an Delegati, hìc controvertitur. Pro Delegatis eos habent Vultejus *ad L. 1. C. de Jurisd. om. Judic. n. 86.* Mindan. *l. c. c. 19. n. 4.* Stephani *l. c. n. 44.* Roland. *de Commisar. p. 1. lib. 1. c. 5. n. 2. & L. 3. c. 5. num. fin.* Gaill. *cit. observ. 1. n. 52. & observ. 33. n. 3.* Mynsing. *cent. 2. observ. 52.* Caspar. *Leipold. de Concurr. Jurisdic. q. 15.* ac alij passim; eò quòd recusari possunt, causasque solùm singulares decidunt, nec si suis Consiliarijs & Curiaè eas subdelegant, ad ipsos, sed ad Cameram appellatur, habentque ferè præfixum certum decidendæ causæ tempus, nec sententias à se latas exequi, sed executionem ad Cameram Imper. remittere debent, possuntque, si suspecti sunt, recusari, ita ut omninò removeantur; nec suam jurisdictionem habent immediatè à Lege vel Principe, sed ex nominatione, electione, & requisitione quæ actoris quæ rei. Quæ omnia potestatem delegatam, non ordinariam, denotant. Unde corrui ratio Boceri *c. 7. de Jurisdic. n. 26.* & Blumen *de Processu Camer. tit. 27. à n. 12.* Ordinariam Jurisdictionem eis tribuentium ex eo, quòd eam habent ex constitutione Imperij. Alias ipsorum rationes dissolvit Stephani *l. c. à n. 40.*

340. Causæ autem, quæ Austregarum judicio deciduntur, sunt Civiles, ut patet ex *Ordin. Camer. p. 2. tit. 4. prin.* Idem contra Vultejum in *L. 1. C. Ubi Senator. n. 48.* de Criminalibus tradunt Mindan. *L. 1. de Process. c. 9. prin.* & Ummius *disp. 4. ad Process. Judic. th. 10. n. 51.* eò quòd verba *Ordin. Camer. p. 2. tit.*

2. & tit. 4. prin. Sprüch und Forderung sint satis generalia, & litis ac negotij nomine etiam causæ criminales veniant. *L. Judiciorum. ff. de Accusat. L. in criminibus C. de Jurisdic. Cujac. L. 24. observ. 16. & L. 9. observ. 21.* Quin & causas Matrimoniales Judicibus Austregarum decidendas committunt *Mindan. l. c. c. 10. mem. 2. prin.* Vultejus *l. c. n. ult.* & Ziegler. *in Commun. Conclus. §. Austregæ conclus. 2. n. 1.* Verùm hanc opinionem multis ac benè rejicit Reincking *L. 3. de Regim. secul. & Eccles. class. 1. c. 10. à n. 42.* quamvis cateroquin acerbus SS. Pontificum & Catholicæ Ecclesiæ hostis. Estque inter Catholicos extra omne dubium, has causas ad solum Ecclesiæ forum spectare, ut infra fusiùs dicitur. Illud facilè concedo, sicut alios Judices Ordinarios, ita & Austregarum, judicare posse de quæstionibus meri facti à matrimonio dependentibus, v. g. utùm hæc illave proles ex his parentibus sit genita; item de dote, donatione propter nuptias, successione hæreditaria, alimentis &c. Pariter ad Austregas non pertinet causa Feudalis. De hac enim sibi Imperator reservavit cognitionem *p. 2. Ordin. Camer. tit. 7.* si controversia incidat super Ducatu, Principatu, Comitatu. Sed nec de reliquis Feudalibus cognoscere queunt Austregarum Judices: quippe quæ habent speciales suos ex Jure Feudali Judices, vel ipsum dominum, vel pares Curia. *L. 2. feud. tit. 16. & ibi vulgò DD.* Si tamen Vassallus dominum recognoscere nolit, seque ejus vassallum neget, Austregis locum unà cum Camera Imperiali facit *Mindan. l. c. c. 19. mem. 9.* Non tamen apparet, cur non solis Judicibus Austregarum cognitio tunc relinquenda sit, sicut in alijs causis ad ipsos pertinentibus, cùm in tali casu nec Dominus Feudi, nec Pares Curia judicent.

341. His ita de Austregarum judicio, quantum ad propositum nostrum necesse videbatur, in genere constitutis, singillatim explicandum est, quomodo ibi conveniantur immediati subditi Imperij. Itaque juxta Ordinationem Camerae Imperialis *p. 2. tit. 2. si ij,* qui primi Ordinis sunt, id est, Electores ac alij Dignitate Prin-

Principali fulgentes, ab aliquo ejusdem Ordinis, seu Principe, conveniendi sunt, Princeps Actor illi Principi, quem vult convenire, libellum mittit actionis, quâ experiri cogitat; ipsûmque simul requirit, ut se submittat iudicio, mit *Ersuchung ihm darumb Rechts zupflehen*. Quo facto requisitus Princeps intra quatuor septimanas à facta requisitione seu litis denuntiatione computandas, nominare tenetur quatuor Principes regentes, sive qui sint cum imperio, partim Ecclesiasticos, partim Seculares, ex diversa tamen domo & familia. Ex quatuor nominatis Actor eligit unum pro Iudice, & de ejus electione Reum in scriptis certiore reddidit, quem uterque quatuordecim exinde diebus pro suscipienda causa requirit *umb der Sachen Annehmung und Tagsetzung*. Quòd si Reus vigore Constitutionis requisitus intra dictas 4. hebdomadas Principes non nominaverit Actor, poterit iste causam per viam protractæ, vel denegatæ justitiæ ad Cameram Imp. transferre *cit. tit. 2. §. ult.* cum eo ipso, quòd Reus Ordinationi non paret, privilegio Austregarum renuntiâsse censeatur, ac propterea res ad primævam naturam ac ordinarium Cameræ iudicium revertatur *arg. L. 2. C. si contra jus vel utilit. publ. & L. 2. C. si advers. rem judic.* Iudex verò ex quatuor à Reo nominatis electus ab actore, & requisitus, officium suscipere etiam invitus cogitur, certo loco, die, consiliarijs suis certis, neutri parti suspectis, qui causam cognoscant, designatis: nisi renuendi causas gravissimas habeat. Quòd si ante decisionem causæ moriatur, Actor ex reliquis nominatis Principibus alium eligere poterit. *Ordin. Cam. p. 4. tit. 2. §. darauff v. und ob der Erforn / coram quo processus apud priorem institutus continetur.* Quamvis hodierna consuetudine coram Successore hujusmodi Iudicis ex consensu litigantium continuari soleat, teste Vulteio *in L. 1. C. ubi Senator. n. 33.* Quin posse ab ipso hujusmodi Iudice, si se moriturum causâ nondum terminatâ videat, aut vivus regimine decedat, alium ex tribus nominatis subrogari, qui eâdem, quâ ipse, ratione, deducta repetendo, non deducta persequendò, procedat, contendunt *Wumbser. t. 1. observ.*

13. n. 6. Ummius *disp. 4. ad Process. Judic. th. 8. n. 42.* aliique. Per mortem verò Imperatoris jurisdictionem electi hujusmodi Judicis, etiam causâ adhuc integrâ, non extingui, censet idem Ummius cum Mindano.

342. Quòd si, qui primi Ordinis sunt, videlicet Principes, conveniantur à secundi Ordinis, nimirum à Prælatibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus; vel etiam à tertij, seu Civitatibus Imperialibus, octo modi seu viæ, quibus fieri possit, *cit. Ordin. Cam. p. 2. tit. 4.* præscribuntur, quarum unam pro arbitrio Actor eligere, semel tamen electam prosequi, & Reus sequi tenetur.

Prima est: ut Prælati, Comes, Nobilis immediatè Imperio subjectus, & Civitas Imperialis, Electorem, aliúmve Principem conventurus, ab eo petat sibi jus reddi per ipsius Consiliarios novem, non suspectos (qualis ex. gr. foret, qui controversiæ causam dedisset. *cit. tit. 4. prin.*) & juramento, quo ipsi Reo obstructi sunt, solutos, quorum quinque sint Equestris, reliqui quatuor Jurconsultorum Ordinis, suis Rei sumptibus, & salvo, ut vocant, conductu eundi & redeundi partibus concessio. Eritque tunc locus judicij in aula Principis Rei, & causa decidenda intra dimidium annum, vel ad summum intra anni unius & diei spacium à productione libelli computandum. Aliàs causa ad Cameram devolvitur. Quemadmodum etiam, si coram Consiliarijs reus se sistere judicio recusat, per viam denegatæ Justitiæ actori supplicanti, & instrumentum desuper confectum exhibenti, in Judicio Camerali succurritur. *Ordin. Cam. cit. p. 2. §. dieselben/ubi etiam tit. 6. prin.* appellatio in hoc casu permittitur. Non tamen reconventio hîc locum habet. *cit. tit. 4. §. dieselben.*

Altera via est: ut Actor, si mavult, ex novem dictis Consiliarijs septem aut quinque eligat, qui dicto modo causam tractent. *cit. tit. 4. §. zum anderen.* Tertia: ut Elector, aliúsve Princeps tres non suspectos Principes nominet, ex quibus actor, quem volet, eligat, qui juxta dictam Ordinationem procedat. *cit. tit. 4. §. zum dritten*

Quarta: ut coram Commissario, per Actorem à Cæsare impetrando

petrando, qui minimùm Prælati aut Comes sit, causa ventiletur & expediatur. *cit. tit. 4. §. zum vierdten.*

Quinta: ut Actor novem personas integræ vitæ & existimationis nominet, ac vicissim Princeps Reus novem è suis Consiliarijs aliisve designet, & ex his tres, & ex illis ab Actore designatis duos eligat, & sic illi quinque causam examinent, & suâ sententiâ decidant. *cit. tit. 4. §. zum fünfften.* Sexta: ut uterque, videlicet tam Actor quàm Reus, duos non suspectos, honestos, & graves viros constituent, coram quibus in prima instantia secundùm Ordinationem procedatur. Et quatuor illi dissentientes jus habeant ex voluntate & consensu partium optandi quintum, qui sit instar arbitri. Et si super illo quinto optando non consentiunt, Cæsar ad utriusque partis, vel etiam unius, instantiam communibus litigantium sumptibus arbitrum designet, qui secundùm æquitatem & conscientiam litem dirimat. *cit. tit. 4. §. zum sechsten.*

Septima: ut Actor ex Principis conventi Consiliarijs quinque seligat, qui, sicut de novem dictum est, procedendi, & pronuntiandi facultatem habebunt. Ita tamen, ut Reus, priusquam illi quinque seligantur, unum aut duos suorum Consiliarium, quorum operâ pro sui juris defensione utatur, excipiendo sibi reservare valeat. *cit. tit. 4. §. zum sibenden.*

Octava: ut Elector accusatus novem ex suis Consiliarijs, ex quibus quinque sint Ordinis Equestris, nominet, coram quibus causa principalis in prima instantia terminetur, iisdem prius juramento (priori remisso) obstrictis de justè secundùm utriusque partis producta judicando: ita ut utraque pars quatuor, & si testes sunt examinati, post rotuli publicationem duo insuper, nec amplius, producta singulis quaternis septimanis von vier Wochen zu vier Wochen / à die exhibiti prioris scripti proximis, duplicata exhibeat & concludat, & si quid novi in ultimo scripto à Reo in præjudicium Actoris objicitur, non attendatur. *cit. tit. 4. §. zum achtsten.* Hic quoque, uti in modo proximè antecedenti, locum non habet Reconventio. *cit. tit. 5. so dann die Partheyen in su.* Appellatio

latio tamen semper admittitur. *Ordin. Cam. p. 2. tit. 6.* Ex quo patet, octavam hanc rationem à prima diversam non esse, nisi quoad modum procedendi. Cæterum in Actoris arbitrio est, quonam ex dictis modis Principem convenire velit. *cit. tit. 4. §. pen.* nisi forsan consuetudine aliud receptum sit. Hartmann. *L. 1. observ. 1. n. 9.* Zanger. *p. 2. de Except. c. 1. n. 407.*

343. Si Principes conveniuntur ab hominibus Imperio mediatae subjectis, iisque vel proprijs subditis (inter quos omnes, tametsi Nobiles, numerantur, qui ejus jurisdictionem agnoscunt, & Landsassen dicuntur) vel à non suis, sed aliorum subditis, eadem ratio juxta *Ordin. Cam. cit. 4. §. fin.* tenenda est, quam modo à secundi generis personis tenendam adversus Principes dixi. Testaturque Mynsinger. *cent. 5. observ. 1. n. 2.* in quamplurimis causis judicatum à Camera Imperiali fuisse, à Principe requisito non posse cogi subditos, ut coram suis Principis Consiliarijs desuper deputatis agant, sed posse ipsos alijs ordinarijs remedijs uti: nisi Princeps probet, se hoc juris ex consuetudine habere, ut penes actores non sit electio, sed conveniri ipse debeat coram suis Consiliarijs. Idemque tradit Gaill. *L. 1. observ. 1. n. 19.* videlicet, si Civitas Municipalis, seu non immediata Imperio, sed alicui Principi subjecta, ipsum Principem Dominum suum in jus vocet, conveniri eum debere coram suis Consiliarijs, vel posse subditos eligere unam ex octo vijs *p. 2. ordinat. tit. 4.* præscriptis & modo enarratis. Idem docent Cothmann. *Jur. Responso 32. à n. 12.* Mindan. *de Processib. L. 1. c. 17. n. 9.* Umm. *de Process. Judic. disp. 4. th. 8. n. 44.* Schvvanman. *L. 1. Process. Cameral. c. 1. n. 27.* Hartm. Hartmanni *L. 2. pract. observ. tit. 1. in addit.* aliisque. Quod tamen duntaxat verum est, si solus Princeps conveniendus sit: nam si cum ipso alius lite pulsandus esset, qui privilegio Austregarum non gauderet, ad Cameram deveniendum foret. Cothman. *l. c. n. 18.* Mindan. *L. 3. de Process. c. 4. n. 6.* Umm. *l. c.* Videantur ea, quæ dicuntur infra *n. 352.*

344. Si denique contra Principem Imperij extraneus seu
extra

extra Imperium constitutus disceptare velit, juxta Mind. l. c. & Math. Stephani L. 2. de Jurisd. p. 1. c. 3. mem. 3. n. 25. rectè eum convenit in Camera Imperiali. E contrario contendit Vultejus in cit. L. 1. C. Ubi Senator. vel Clariss. n. 44. & Gilhaufen c. 1. Arbor. Judic. p. 1. §. 8. n. 4. v. si verò. non posse convenire coram Camera, sed solo Imperatore, utpote qui de Jure communi est Principum Imperij Ordinarius. A fortiori asserunt, quòd in tali casu non possit Princeps conventus causam revocare ad Judicem privilegiatum Austregarum, cum extraneus non teneatur Ordinatione Imperij, & Austregæ sint stricti Juris, ac propterea ultra casum in Ordinatione expressum non extendenda. Verùm non apparet, cur avocatio ista fieri non possit. Nam in actione & accusatione non forum Actoris, sed Rei consideratur, & extraneus æquè ac indigena forum Rei sequitur, neque Jura, dum hoc forum ab Actore sequendum dicunt, inter commune & privilegiatum forum distinguunt, aut utrùm Actor sit indigena an extraneus. Hinc Judæi quoque, & infideles alij, Clericum convenire nequeunt, nisi coram competente ejus Judice Ecclesiastico, nec extraneus quisquam, v. g. Italus aut Hispanus, Germanum Nobilem Imperio immediatè subjectum coram Electore aut Duce, in cujus territorio habitat. Cum igitur in prima instantia forum Austregarum sit forum competens immediatorum Imperij subditorum, consequens est, eos ibi esse conveniendos etiam ab extraneis. Non igitur valet, quod illi dicunt, extraneos non teneri Ordinationibus Imperij: etsi enim regulariter loquendo iisdem non teneantur, tenentur tamen, si hic delinquant, contrahant, aut quasi contrahant suscipiendo judicium contra loci subditum, & si contra hunc agant, tenentur statutis & consuetudinibus Curix, ubi litigant: alias sequeretur, quòd subditos Imperij, neque coram Imperatore aut Camera Imperiali convenire tenerentur, sed ad suum, Actorum videlicet, Judicem reos trahere possent, aut arbitri eligendi essent. Nihilominus adhuc dicendum videtur, extraneum, seu

Nn

eum,

eum, qui non est Imperij subditus, conveniendo immediatum Imperij subditum non teneri sequi judicium Austregarum. Cum enim in Ordinatione Camerali, ubi de Austregis agitur, mentio solum fiat de subditis Imperij, quomodo videlicet hoc judicio immediati aut ab immediatis aut à mediatis conveniendi sint, ejusque dispositio sit stricti Juris, ut dictum est, & à Jure communi exorbitans, idcirco non est extendenda à subditis Imperij ad extraneos. Quod maximè procedit in sententia, quæ tenet, jurisdictionem Judicum Austregarum esse solum delegatam: cum mandata jurisdictio non extendatur ultra personas expressas, & jurisdictio dictorum Judicum mandata ab Imperio tantum sit ad personas Imperio subjectas. Quòd verò extraneus immediatum Imperij subditum coram Imperatore convenire tenetur, tametsi ipse Legibus Imperij subjectus non est, indeprovenit, quia ex Jure communi & ubique gentium recepto, quin ipsa naturali ratione constat, quemlibet coram suo Superiore & Magistratu ordinario conveniendum esse, nec posse trahi ad alium, qui ejus Judex non est.

345. Jam verò secundi quoque Ordinis Status, de quibus paulò antè n. 337. si conveniuntur à primi Ordinis, seu Principibus, privilegio primæ instantiæ gaudent, juxta formam in *Ordin. Cam. p. 2. tit. 3.* præscriptam, ubi duo modi proponuntur. Primus est, ut accusatus ad denuntiationem & requisitionem Actoris tres Electores, Principes, vel Principali Dignitate eminentes, non suspectos nominet, ex quibus Actor sibi unum, coram quo actionem proponat, eligere possit. *Ordin. Cam. 2. tit. 3. §. oder soll der Churfürst.*

Alter: ut Elector vel Princeps, qui est Actor, ab Imperatore impetret sui Status Commissarium minimè suspectum, nec à Rei domicilio ultra 12. milliaria habitantem. *cit. tit. 3.* Alterutrum ex his modis eligendi arbitrium est penes Actorem.

346. Si autem conveniendi sunt à sui Ordinis adversario, seu ab alio Prælato, Comite &c. rursus duplex modus id faciendi in eadem

eadem *Ordin. Camerali p. 2. tit. 5.* proditus est, quorum alterum Actor eligat. Primus: ut Reus ad denuntiationem & requisitionem Actoris nominet tres Electores, Principes, vel Principali Dignitate eminentes, non suspectos, nec ab Actore ultra duodecim milliaria distitos, ex quibus idem Actor, quem maluerit, eligere valeat. Secundus: ut Actor ab Imperatore Commissarium impetret Reo minimè suspectum, & ultra duodecim milliaria ab eodem non distitum, sub quo secundum Ordinationis formam causa decidatur. *cit. tit. 5. §. oder wo ihm.* Utile verò est, ut monet Schvvanmann. *L. 1. Process. Camer. c. 3. n. 8.* & Ummius *l. c. th. 9. 64.* si Actor plures Commissarios impetret, & illis conjunctim & separatim cognoscendi potestatem tribui faciat: ne si forsan unus moriatur, cum multo temporis & sumptuum dispendio alium quarere cogatur.

347. Si denique conveniantur ab ijs, qui tertij sunt Ordinis, videlicet à Civitate aliqua Imperiali, immediatè in Camera Imperiali conveniuntur: quia hic casus nullà speciali decisione definitus est, ac idcirco dispositioni Juris communis relictus. *Mindan. L. 1. de Process. c. 18. memb. 3. Stephani l. c. n. 36.* Eadem est ratio, quando conveniuntur ab alijs Civitatibus vel personis Imperio mediatè tantum subjectis; sive sint proprijsorum subditi, sive alieni: quia Reus & Actor immediatè Imperio subjecti esse debent, ut privilegium Austregarum locum habeat. *cit. tit. 5. §. tit. 27. Mynsing. cent. 1. observ. 89. Zanger. p. 2. de Exception. c. 1. n. 356.* Hinc Nobilis Landsassus, seu mediatè solum subditus Imperio, alium Nobilem, Civitatem, Comitem, vel Baronem eodem immediatè subjectum, in Camera convenit, & non coram Austregarum Judicibus. *Gaill. cit. observ. 1. n. 17. Sixtin. de Regalib. L. 1. c. 8. n. 66. Nolden de Statu Nobil. c. 17. §. 2. n. 53. Gilhausen l. c. n. 8. Mynsing. l. c. ubi testatur, crebrioribus sententijs ita judicatum in Camera fuisse.* Cur verò Prælati ac Nobiles immediatè Imperio subjecti ab alijs mediatè subjectis conveniantur, ut modò dictum est, coram Camera, Principes verò

coram Austregarum Judicibus, juxta dicta *n.* 343. alia differentie ratio dari vix poterit, quàm quod Statibus & Ordinibus Imperij ita visum est. Ita autem visum forsan fuit propter eminentiam Principalis Dignitatis: quemadmodum ob similem rationem à sententia Præfecti Prætoris non erat licitum appellare, sed tantum supplicare Principi. *L. un. C. de Sent. Præf. Prætor. & L. un. §. His cunabilis. ff. de Offic. Præfecti prætor. junctâ Lege si quis. de precib. Imper. offer. L. 1. ff. à quib. appell. non lic. & L. 1. ff. de Postulando.*

348. De Civitatibus Imperialibus, quas tertium Ordinem inter immediatos Imperij subditos constituere dixi supra *n.* 337. dicendum est, eas non solum à suis subditis & civibus, sed etiam alio quocunque mediato vel immediato Imperij subdito, in prima instantia conveniri in Camera Imperiali, nec judicij Austregarum gaudere. Gaill. *L. 1. observ. 1. n. 20.* Mindan. *l. c. c. 19. mem. 10.* Ummius *l. c. n. 48.* Sixtin. *l. c. n. 65.* Stephani *l. c. à n. 37.* Roding. *L. 1. Pandect. Cameral. tit. 4. n. 13.* Author *Decision. Camer. v. Außtrag seyn. contra Fichard. L. 2. consil. 129. q. 3. & Gilhausen l. c. n. 3. § 6.* Ratio est: quia nullus est textus, qui ipsis Austregas concesserit, & in exorbitantibus non est extensio concedenda. Everhard. *in Topic. leg. loco 79. n. 14.* Sunt tamen nonnullæ Civitates Imperiales, quæ primæ instantiæ & Austregarum privilegium habent vel longissimi temporis præscriptione vel speciali gratiâ Imperatoriâ. Tales esse dicuntur Argentina, Dünkelspihla, Eslinga, Fridburgum, Gelnhusium, Hala Suevorum, Memminga, Mülhusium Thuringorum, Norimberga, Ratisbona, Reütlinga, Schvveinfurtum &c. de quibus Matth. Wehner. *L. 6. Symphor. c. 7.* Ummius *l. c. n. 48.* Stephani *l. c. n. 38.* Blumen *Process. Cam. tit. 26. n. 53.*

349. Id pariter dicendum de casu, quo plures ejusdem litis sunt consortes, & unus immediatè, alius tantum mediatè Imperio subjectus est; aut unus privilegio Austregarum gaudet, alter in prima etiam instantia in Camera conveniendus est: nam propter

pter causæ continentiam uterque simul in Camera Imperiali convenitur. Mynsing. *cent. 1. observ. 4.* Gaill. *L. 1. observ. 32. n. 2.* Roding. *l. c. à n. 6.* Mindan. *de Process. L. 3. c. 4. mem. 6.* Cothomann. *L. 1. consil. 32. n. 18.* Civitates quoque Provinciales seu mediatè Imperio subjectæ à Domino Provinciæ, & subditi à Comitibus, Baronibus, Nobilibus immediatis, in prima instantia coram Camera Imper. conveniuntur. Mynsing. *cent. 5. observ. 1.* Ac universim dicit Additionator Hartm. Hartmanni *L. 1. observ. 1. n. 7.* decisum esse, quòd Imperij Principes suos subditos in Camera convenire debeant. Idemque testatur Mynsing. *l. c.* nisi videlicet privilegio vel consuetudine alicubi receptum sit, ut eos conveniant coram suis Consiliarijs, aut Præfectis & Officialibus. Addit tamen idem Mynsing. *l. c.* decisum in Camera fuisse, Principem, si hoc sibi jus ex usu & consuetudine competere dicat, teneri ad hoc probandum.

350. Ex dictis patet, quòd immediati Imperij subditi, quibus privilegium Austregarum competere hæcenus dixi, non semper, & quotiescunque judicio Austregarum conveniendi sint, sed in quatuor duntaxat casibus isthoc privilegio gaudeant. Primus est: si Princeps Principem (hac voce latius sumptà non tantum pro Principibus simpliciter sic dictis, sed etiam pro Electoribus, Ducibus, Marchionibus &c.) convenire intendit. *Ordin. Cam. p. 2. tit. 2.* Secundus: si Princeps vult convenire Prælatum, Comitem, Baronem, aut Nobilem immediatum. *cit. Ordin. p. 2. tit. 3.* Tertius: si Princeps conveniendus sit ab inferioribus Principe, nimirum Prælati, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Civitatibus. *cit. Ordin. tit. 2. p. 4.* aut ab alijs mediatè Imperio subjectis, sive proprijs suis sive alienis subditis. *cit. p. 2. tit. 4. §. fin.* Quartus: si Prælati, Comites, Barones, Nobiles immediati invicem judicio contendere velint. *cit. p. 2. tit. 5.*

351. Sequelæ aliæ nonnullæ inde deduci, uti & quæstiones plurimæ moveri possent. Sed præterquam quòd multæ ex dictis decidi facile possunt, ad nostrum propositum suffecerat præ-

cipuas proposuisse. Aliquæ tamen non erant omittendæ. Prima est: an Ordines hoc privilegio non obstante in Aula Cæsarea conveniri possint. Solummodo de restringenda Camera Imperialis, non autem de minuenda ordinaria Cæsaris jurisdictione, in concessione privilegiorum primæ instantiæ Austregarum actum esse, fusè tuetur Tob. Paurmeister *L. 2. de Jurisdic. c. 4 à n. 130.* Contrarium tenent Rosenthal *de Feud. c. 10 n. 12.* nimirum non posse Imperatorem neglecto Austregarum iudicio mit für Vergehung der Austräg / causas in prima instantia ad suam Aulam trahere; tum quòd Austregarum Judices personis in Ordinatione Camera expressis indulti sint per viam contractûs, cui Imperator contravenire non possit: tum quòd eadem militet ratio quoad Aulam Cæsaream, quæ pugnat quoad Cameram, ne videlicet quoad instantias immediati Imperij subditi sint deterioris conditionis, quàm mediati; imò major videatur esse ratio quoad illam, quàm quoad hanc, cum iudicium Camera sit subjectum Revisioni & Syndicatui, non item Aulæ Imperatoris iudicium. Addit Reinkingk *l. c. n. 12.* hanc opinionem stabilitam fuisse in Pacis Germano Suecicæ Osnabrugæ factâ constitutione *c. 5. n. 20. §. Visitatio* per verba: *Ceterà in Aulico non minus, quàm in Camera Imperialis iudicio, privilegium primæ instantiæ, Austregarum iura & privilegia de non appellando, Statibus Imperij illibata sunt.* Verùm, ut benè monet Rosenthal *l. c. n. 34.* hæc similiæque Cæsareæ Majestatis & Statuum Imperij iudicio humiliter subijcienda sunt.

352. Altera quæstio est: an subditus extrajudicialiter à suo Principe aliòve immediato Imperij subdito gravatus ad Cameram appellare possit, an verò ad Austregas provocare teneatur. Decisum à Dominis Camera esse ait Mynsing. *cent. 4. observat. 43. n. 3.* appellationes extrajudiciales non esse recipiendas in Camera contra eos, adversus quos ipsa non habet jurisdictionem immediatam: eò quòd non sint propriè appellationes, sed magis provocationes ad causam & Judicem superiorem, ad quem provocati

cati tenentur venire. Refertque Auctor *Decifion. Cameral. in prin. & §. fubditus fi à Principe*, ac §. *fin.* multa præjudicia & cafus rejectarum à Camera hujusmodi appellationum & processuum caffatorum. Ex quo confequens esse videtur, cum illi, qui gaudent privilegio Auftegarum, in prima instantia non possint conveniri in Camera, non posse contra eosdem immediatè ad illam appellari, sed adeundos priùs Auftegarum Judices esse. Verùm distinguunt Gaill. *L. 1. observ. 120. n. 1. & 2.* Mindan. *L. 1. de Processib. c. 20.* Ern. Cothmann. *L. 2. consil. 55. à n. 111. & consil. 31. n. 23.* & Reinkingk *l. c. à n. 30.* Velenim Princeps tanquam Ordinarius loci Judex & vi ac potestate jurisdictionis appellentem extrajudicialiter gravavit mandando, inhibendo, sequestrando, vel pœnas pecuniarias imponendo, &c. vel solùm tanquam pars & velut privatus, puta in aliquo contractu vel negotio, quod cum subdito habet? Si primum: ab hujusmodi gravamine extrajudiciali non obstantibus Auftegarum privilegijs ad Camera appellandum esse asserunt. Si secundum: adeundos Auftegarum Judices. Et ita decisum esse ait Rinkingk *l. c. in R. J. Ratisbonæ Anno 1597. §. Wann aber & §. darumb setzen und wollen wir.*

353. Tertiò quæritur, an primæ hæ instantiæ, seu Auftegaræ locum habeant, si plures Imperio immediatè subjecti unâ actione conveniantur? Affirmant, & meritò, Mindan. *L. 1. de Process. c. 18. n. ult.* Umm. *l. c.* Schvvanmann. *L. 1. de Process. Camer. c. 4. n. 8.* cum enim omnes habeant hoc primæ instantiæ privilegium, non sunt absque causa illò privandi. Quia tamen vix singuli peculiariter intra constitutum spatium vigore Ordinationis Judices nominare queunt, nec faciliè intra breve tempus super iisdem consentire, idcirco si ex narratis supplicationum liquidum est, citra causæ divulsionem locum dari non posse primis instantiis cum omnibus suis requisitis (quæ strictè & præcisè observari debent) causa ob continentiam in Camera Imper. recipienda, & processus decernendi sunt, uti docent Schvvanmann. *l. c. §. Cæterum, De-*
nais

nais. *Jur. Camer. tit. 97. §. 2. ac alij.* Quæ sententia approbata fuit per Deputationis Recessum anno 1600. §. bey Unfern. Eodem Recessu §. 25. conclusum fuit, si quis immediatus cum suis ministris & subditis conveniatur, fundatam esse Camerae jurisdictionem. Nisi ministri subditique solum gravent nomine sui domini, ita ut ipsi non ex facto proprio condemnari, sed gesta ministrorum domino præstanda sint, ut habetur *cit. Recessu §. gleicher massen/ & cit. Ordinat. tit. 4. prin. Cothmann. l. c. n. 32. Schvvanmann. l. c. n. 9. Denais. l. c. §. 3.*

§. II.

Quodnam sit Forum Competens Studioforum.

SUMMARIUM.

354. *Studiofi conveniri non possunt nisi coram Rectore Magnifico, Episcopo, vel Domino loci.*
 355. *Affertur ratio hujus privilegij.*
 356. *Adversarios suos coram ipsorum Judice competente conveniunt.*
 357. *Declaratur, quinam Scholarium & Studioforum nomine veniant.*
 358. *Ut quis gaudeat Studiofi nomine & privilegio, requiritur, ut sit Matriculæ Universitatis insertus.*
 359. *Et ut ad bonas Literas incumbat in Schola aliqua publica & approbata.*
 360. *Nec vetitis se artibus tradat.*
 361. *Gaudent hoc privilegio etiam illi, qui in patria sua & loco domicilij docent aut discunt.*
 362. *Nomine Magistri, coram quo conveniendi sunt Studiofi, intelligitur Rector Magnificus & Senatus Academicus. Per Dominum intelligitur Princeps, cui Academia subjecta est.*
 363. *Optio, quam habent Studiofi inter Dominum, Magistrum, & Episco-*

Episcopum, per se & seclusâ consuetudine non tollitur per Juramentum, quod præstant Academicæ.

364. *Proponitur opinio negantium & affirmantium, Magistratui Academico competere Jurisdictionem Criminalem.*

365. *Videtur competere solum ex speciali privilegio Principum.*

366. *Conveniuntur Studiosi coram Rectore Magnifico etiam propter contractus alibi celebratos.*

367. *Et propter delicta alibi patrata.*

368. *Discutitur, quid tenendum sit circa negotia & lites cœptas ante Studia Literarum.*

369. *Studiosi, si ab Academia post contractum celebratum aut delictum perpetratum ad aliam Academiam migrant, à priore Rectore citari & revocari possunt.*

370. *Gaudent privilegio Fori per quinquennium, ex quo ab Academia abierunt.*

371. *Clerici Studiosi, si habent requisita ad gaudendum privilegio Fori Clericalis, non possunt citari & judicari à Rectore Academico Laico.*

372. *Privilegio Fori Academici gaudent etiam Uxores Professorum & Studiosorum.*

373. *Nec non Viduæ.*

374. *Item Liberi, quamdiu sunt in patria potestate.*

375. *Eodem gaudent Notarij Academicarum, Bidelli, Nuntij, Ostiarij. Quoad Magistros Exercitiorum, Typographos, Bibliopolas, Bibliopagos, & Famulos Academicorum, spectandæ sunt consuetudines, privilegia Principum, & conventiones cum loci Magistratu.*

376. *Privilegio Fori Academici non gaudent Fidejussores Academicorum.*

377. *Declaratur, quando hoc privilegium amittatur.*

354. *Inter Privilegia Scholarium seu Studiosorum, quæ magna sunt & multa, ita ut Petr. Rebuff. L. 2. de Privileg. Scholasticorum ea extendat ad centum & octoginta, Horat. Lucius tr.*

de Privileg. Scholastic. ad centum, non minimum est Privilegium Fori, concessum ab Imperatore Friderico I. Ahenobarbo seu Barbarossa, in Authentica *Habita quidem super hoc diligenti*, lata in Comitibus apud Roncalias seu in Campis ad Padum haud procul Placentiam in Italia 1158. mense Novembri & relata ad tit. C. *Ne Filius pro patre*. Errant autem (ut hoc obiter dicam) Rebuff. S. Richard. ac alij, qui eam Friderico II. tribuunt: hic enim non nisi anno 1218. imperium cepit, Fridericus verò I. anno 1152. & illud demum anno 1190. finijt in Cydno Ciliciae flumine, quo submersus est, eamque Constitutionem fecit, ut dictum est, anno 1158. Igitur Scholares vi hujus Authenticae conveniri nequeunt coram ordinarijs, sed solum *coram Domino, vel Magistro suo, vel ipsius Civitatis Episcopo*, optione ipsis concessa, ut unum ex his, quem maluerint, eligant, coram quo conveniantur, cum alias in potestate Actoris sit, inter plures partis Reae Judices unum vel alium, quem velit, eligere pro excutiendo debitore ejusve bonis. *L. 2. §. Scævola 3. ff. de eo, quod certo loc. L. 19. in fin. & L. 50. ff. de Judic.* Panor. in *C. licet n. 36. & C. Dilecti. 10. de For. comp.* Bartol. in *L. ult. C. ubi in rem actio*. Quà de causa mercatores, licet ex consuetudine multorum locorum habeant suos Consules, qui fungi dicuntur jurisdictione ordinaria in causis ad mercaturam pertinentibus per ea, quæ notat Salycet. in *L. ult. C. de Jurisdic. omn. Judic. n. 3.* conveniri nihilominus possunt coram Magistratu loci ordinario ad arbitrium creditoris. Stracha de *Mercatura tit. Quomodo in caus. merc. proced. p. 1. d. n. 7.* Matth. Coller. *p. 2. de Process. execut. c. 1. n. 52.* Si tamen Scholaris semel unum ex illis elegerit, non potest variare & reprobare, quod approbavit. *arg. L. in arenam. ff. de Testam. in offic.* tum quia per electionem semel factam jus acquiritur adversario, quod ei auferri nequit. *arg. L. hujusmodi §. Stichum. ff. de Legat. 1.* tum quòd optione datà regulariter non licet nisi semel optare. *arg. L. serv. ff. de Legat. 1.* tum denique quia malitijs hominum occurrendum est, quibus indulgeretur, si illi possent idem-

iden-

identidem variare, & actorem eludere. *arg. L. 3. §. 1. ff. de eo, quod cert. loc. Rebuff. l. c. privileg. 153. v. ad hæc si semel.*

355. Rationem Imperator, quâ motus fuit, ad hoc privilegium concedendum, his verbis expressit: *Quis eorum non misereatur, qui amore scientiæ exules facti de divitibus pauperes, semetipsos exinaniant, vitam suam multis periculis exponunt, & à vilissimis sæpe hominibus (quod graviter ferendum est) corporales injurias sine causa perferunt.* De Professoribus, quibus idem privilegium, & à fortiori, concessum est, hanc insuper rationem affert, quòd eorum scientiâ totus illuminatur mundus, & ad obediendum Deo, & omnibus ejus Ministris vita subjectorum informatur: addens, se propterea dignum existimare, ut quadam speciali dilectione eos ab omni injuria defendat.

356. Itaque sicut Clerici, si observent ea, quæ juxta Tridentinum ad gaudendum Fori privilegio requiri dixi suprâ à n. 234. habent proprium Forum Ecclesiasticum, immunes à Seculari; ita pariter Studiosi, si Albo seu Matriculæ Academicæ adscripti sint, gaudent sui Fori privilegio, & coram alio Judice alióque in Foro conveniri non possunt. Quòd Fori privilegium inter cætera, quibus gaudent, esse præcipuum ait Mendo *de Jure Academico L. 3. q. 2. n. 7.* & pro illo semper acriter esse decertandum, ut servetur illæsum. Quòd si Studiosus est actor, forum Rei sequi debet: nisi super hoc aliqua Academia sit munita speciali privilegio, quali munitam esse Academiam Salmantinam testatur Mendo *l. c. n. 9.* vel, uti vult Alphons. de Escobar. *tract. de Pontif. & Regia Jurisdic. in Studijs General. c. 41. à n. 4.* Studiosus, quamvis agat, Rei tamen partes sustineat, nimirum si ab alieno Judice contra eum procedatur, aut aliquâ injuriâ sit affectus. Quin idem Mendo *n. 17.* absolutè asserit, quòd Studiosus actor possit suum adversarium trahere ad tribunal Academicum.

357. Verùm hæc in genere dicta, aliquantò accuratiùs expendenda, & explicanda sunt, cum varijs difficultatibus sint involuta.

voluta. Itaque dubitatur I. Quinam Scholarium nomine veniant, & quid requiratur, ut quis Scholarium privilegio, & præcipuè hoc, de quo agimus, Fori gaudeat. *Scholarium*, uti & *Scholasticorum*, verbum ambiguum esse liquet ex *L. ult. § tot. tit. C. de Privileg. Scholarum*, & notat ibi Cuiacius. Erátque olim vox *Schola* propria militiæ, diversæque ibi Scholæ dabantur, quæ erant quædam Collegia & Societates Militum, nimirum Equitum, Pedatum, Scutariorum, Sagittariorum, Clibanariorum &c. in quibus singuli in armorum usu exercebantur. Hinc illud Vegetij *L. 2. c. 21. per diversas cohortes & diversas Scholas milites promoventur*. Et passim in Codice Theodosiano & Justiniano de Scholis militiæ inermis, Scholis Fabricensium, Schola Societatis, Sacrarum Largitionum, & similibus agitur. De quibus plura Guttharius *de Offic. Domus Augustæ L. 2. c. 14. & L. 3. c. 10. Filefac. L. 1. select. c. 3. Meurfius in Glossar. Græco Barbaro V. Scholarij*. Literariam verò Scholam eam dicimus, in qua bonæ Literæ traduntur, addiscuntur, & exercentur. Eósque, qui in ea discendo se occupant, per antonomasiam *Scholares* vocamus. Et quamquam etiam ij, qui artem addiscunt equitandi, gladiandi, saltandi &c. *Scholares* nominentur, frequentius tamen hoc nomen ijs datur, qui *Scholam* Literariam cæteris nobiliorem frequentant. Olim quidem *Scholares* dicebantur, qui in *Schola* addiscebant; Scholastici verò, qui causas defendebant, & inter se disceptabant; ut patet ex *L. 2. C. Theodos. de Concussione Advocat. & Scholasticè dicere* etiamnum idem est, ac rem per controversiam disputare. Nihilominus *Scholasticorum, Scholarium, & Studiosorum* nomina usu passim recepto idem sonant.

358. Ut autem quispiam *Scholaris* nomine & privilegio gaudeat, certæ quædam conditiones requiruntur. Prima est, ut Albo seu Matriculæ Universitatis sit insertus, ut omnes DD. fatentur. Hanc conditionem suppleri non posse, nisi à Principe, ajunt Escobar *l. c. c. 32. à n. 3. & Mendo l. c. q. 8. n. 58.* eò quod Leges & Statuta Principum Academiæ fundantium de ea extent,

tent, & legis revocatio & dispensatio ad solum Principem spectet. *L. 9. C. de Legib.* Imò censet Escobar, hanc dispensationem concedi, & defectum inscriptionis, quam *Immatriculationem* dicimus, suppleri non posse à SS. Pontifice; eò quòd illa respiciat temporalem gubernationem Academiae, & non singulos Studiosos, ac quoad regimen politicum & temporale soli Principi territoriali subjecta sit Academia. Sed cùm facile fieri possit, ut quis per errorem & oblivionem Albo Academico non inscribatur, ac nihilominus Scholaris ab Academia agnoscat, talémque se quoad reliqua gerat, non apparet, quomodo tunc iste defectus obesse ipsi possit, tam quoad hoc aliáque privilegia, quàm quoad jus petendi examen, & Gradum Literarium.

359. Secundò requiritur, ut ad Literarum Studia incumcat in Studio, ut vocant, Generali & Academia approbata. Bald in *proem. Digest. S. & hæc tria n. 10. prim. Lectur.* Petr. Gregor. *L. 18. de Republ. c. 1. à n. 3.* Barbosa *de potest. Episc. alleg. 56. à n. 21.* Et, ut Scholas frequentet discendi gratiâ. Salicet. in *cit. Auth. Habitâ n. 30.* Pacius *ibid. c. 4. n. 10.* Rebuff. *de privil. Scholast. privil. 141. & seq.* Horat. Lucius *eod. tr. privil. 73.* Besold. *Dissertat. de Studios. c. 2. arg. L. Si duas 6. S. 4. ff. de Excusat. L. 1. C. de Collegiat. L. Qui sub pretextu C. de SS. Eccles.* Censet quidem cum nonnullis Ummius *disput. 4. ad Process. Judic. th. 12. n. 63.* si quis privato Marte non inutiliter militet, ipsum non temerè ab hoc privilegio excludendum esse, cùm illo gaudeant Licentiati adhuc in Academijs commorantes, quamvis publicas lectiones non amplius frequentent. Sed hoc multis, & benè, confutat Mendo *l. c. n. 62.* certúmque esse non immeritò existimat, eos, qui Academiam non frequentant, neque in foro externo nec in conscientia gaudere privilegij Studiosorum: eò quòd mens Imperatoris, & Principum nullatenus fuerit aut sit, ea concedere privatos intra Lares discuntibus, sed solum illis, qui publicis & Scholis & Magistris dant operam: quia aliàs cessaret ratio ac finis, quem illi sibi in erigendis Academijs præfixerunt, nimi-

rum ad hæc publica Literarum emporia tam subditos quàm ex-
 teros attrahendi, honorem artibus & splendorem Universitatibus
 conciliandi, per Professores publicâ auctoritate & iudicio selectos
 Juventutem instituendi, eamque per concursum & æmulatione
 plurium, per varias easque publicas ac solemnes literarias exer-
 citationes, examina, Graduúmque collationem accendendi ad ex-
 colendum doctrinâ animum &c. Cæterùm notant Pacius *in cit.*
Authent. c. 9. n. 4. & Matth. Stephani *L. 3. de Jurisdict. p. 2. c. 10. n.*
9. cum Authentica sit generalis, atque adeò ad omnes Scholares
 pertineat, privilegium ibi concessum non limitari ad Universita-
 tes, sed extendi ad omnes Scholares, etiam ubi nullus est Uni-
 versitatis Rector. Ex qua sententia consequens est, quòd privi-
 legio Fori gaudeant & à jurisdictione Magistratûs Civici exempti
 sint etiam illi, qui in Gymnasijs & Lyceis, quæ veræ Universi-
 tates & Academiæ non sunt, literis dant operam.

360. Tertiò requiritur, ut bonis literis, non arti alicui fur-
 væ & illicitæ, v. g. Necromantiæ, se impendant. Cùm perdant
 privilegia, qui vetitæ hujusmodi arti se addicunt, ut tradunt Sa-
 licet. *in cit. Auth. n. 2. § 11.* Bald. *ibid. n. 27.* Horat. Lucius *tr.*
de privil. Schol. in fin. Rebuff. *eod. tr. privil. ult.* Petr. Gregor.
l. c. c. 7. v. vult. Adhibenda tamen est distinctio cum Escobar *l. c.*
c. 32. n. 64. & dicendum, si quis bonis simul malisque artibus se im-
 pendat, non eo ipso privatum esse Scholarium privilegijs, quam-
 vis privandus sit; nullâ verò ratione illis gaudere, si malas dunta-
 xat tractet. Addunt Ummius *l. c.* ac alij, illos quoque indignos
 hoc Fori privilegio esse, quibus, ut ajunt cum Oldendorpio, li-
 teræ plus in patinis quàm in paginis sapiunt. Quin eos, qui Ma-
 triculæ adscripti Scholas quidem frequentant, & lectionibus as-
 sistunt, non tamen addiscendo, sed perstrependo, confabulando,
 ac alios interturbando, ait Mendo *l. c. n. 65.* peccare mortaliter,
 & nullo Studiosorum privilegio gaudere. Quod ne nimis rigi-
 dum sit, intelligendum est de casu, quo grave damnum aut inju-
 ria alijs inferretur per petulantiam frequenter aut cum contemptu
 aliorum, præcipue Professorum, exercitam.

361. Dubitatur II. An tantum illi hoc Fori privilegio gaudeant, qui extra patriam docent aut discunt, seu Studiorum causa peregrinantur. Ita quidem affirmat Pacius *l. c. c. 4. n. 8.* quod dictus Imperator illud concedat ijs, *qui causam Studiorum peregrinantur, & amore scientia exules facti sunt.* Sed longè verius est, nec consuetudo dubitare permittit, eos quoque gaudere, qui in sua patria, v. g. Ingolstadij, docent, aut discunt. Umm. *l. c. n. 64.* Matth. Stephani *de Academ. c. 5. n. 34.* Hunnius *in cit. Auth. Habita c. 1. q. 5.* Carpz. *L. 2. Respons. Jur. Saxon. respons. 32. n. 20.* Limnæus *de Jure Publ. L. 8. c. 9. n. 50.* Cùm certum sit, rationem Constitutionis, quæ affertur *in cit. Auth. V. Dignum,* convenire etiam in patria degentibus. Et quanquam isti non eadem, quæ peregrini, pericula & sumptus fubeant, non tamen ista, aut certè non sola, causam Constitutioni dederunt, sed maximè utilitas ac ornamentum, quod Reipublicæ ab illis accedit, & labores, quos ipsi pro ea suscipiunt. Accedit, quod Imperator respexit ad majorem numerum eorum, qui tum temporis non eam commoditate literis operam dare poterant in patria, sed peregrinari cogebantur. Quo ipso tamen Studentes vel Docentes in patria neutiquam excludere voluit, ut notat Limnæ. *l. c. Quemadmodum à privilegijs, quæ alijs certi Statûs aut Ordinis hominibus, v. g. Nobilibus, Religiosis, Militibus, data sunt, non excluduntur particulares quædam personæ, in quibus una alterave ratio concessi privilegij cessat.*

362. Dubitatur III. Quis nomine *Magistri & Domini,* coram quo conveniri Studiosos posse asserit Imperator, intelligatur. Multa hîc inter DD. disceptatio est, ut videre licet apud Gloss. Bald. Salycet. Pac. Oldendorp. Sichard. Donell. Rebuff. ac alios *in cit. Auth. & Petr. Gregor. L. 32. Syntagm. c. 8. & L. 18. de Republ. c. 10. & L. 4. de Appell. c. 13. n. 1.* Scip. Gentil. *L. 3. de Jurisd. c. 17.* Petr. Heig. *p. 2. q. 11. n. 3.* Horat. Lucium *privil. 64.* Rebuff. *privil. 152.* Zasium *in L. si convenerit. ff. de injur. n. 22.* Quamvis *Magistri* nomine intelligatur quicumque Præceptor,

ceptor, adeò ut etiam Doctor Juris, qui docet, vocetur Magister *L. qualem 19. §. 2. ff. de Receptis, qui arbitr. recep.* Et Magistros, seu Doctores, & Præceptores, jurisdictionem in suos Studiosos habere tradant Bald. *in cit. Auth. n. 58.* & Salycet *ibid. n. 23.* Imperator tamen hoc nomine vel solum Rectorem Academiæ intellexit, ut volunt Scipio Gentil. *l. c. Umm. l. c. n. 65.* ac alij; vel certè per Statuta & consuetudinem tota jurisdictione Reктору, & toti Senatui Academico, ubi ad hunc causa defertur, vel ob gravitatem deferenda est, attributa fuit. Gilken *in cit. Auth. n. 62.* Matth. Stephani *L. 3. de Jurisd. p. 2. c. 10. n. 6.* Equè controversum est, quis sit ille *Dominus*, ad quem juxta *Auth. Reus Scholaris* causam trahere potest. Accurf. *ibi*, & Pac. *q. 9. n. 3.* ac teste Ummio, communis DD. censent, *Dominum & Magistrum* pro Synonymis ab Imperatore fuisse posita, ac per *Dominum* significatum Magistrum. Sed obstare videtur particula disjunctiva *vel*, quâ sicut distinguitur Episcopus loci à Magistro, ita ab isto *Dominus*. Sic enim textus habet: *eos coram Domino, vel Magistro suo, vel ipsius Civitatis Episcopo (quibus hanc jurisdictionem dedimus) conveniat.* Neque textus extat, quo *Domini* nomine Præceptor veniat. Unde idem Ummius existimat, *Domini* nomen hîc denotare Magistratum, in cujus Civitate Coetus docentium & discipulorum vivit: malè omnino (saltem si loquamur de consuetudine, quæ tamen Authenticam illam interpretatur) si nomine Magistratus intelligit Magistratum Civium, & non solum Principem, cui Civitas & Universitas subjecta est.

363. Notant verò communiter DD. privilegium optionis seu electionis inter *Dominum*, Magistrum, & Episcopum, ab Imperatore concessum Scholaribus, tolli per juramentum, quod Reктору, dum ad Universitatem accedunt, præstant, nec isto semel emisso declinari ejus forum amplius posse. Unde Stephani *l. c. n. 9.* & Sichard. *in cit. Auth. n. 17. in fin.* per ista juramenta Authenticæ & sic privilegij Studiosorum multum derogari assentunt. Verum refragantur Ummius *cit. n. 65.* Mendo *l. c. q. 10.*

n. 74. ac alij, ajuntque, his juramentis majorem subjectionem non promitti Universitati & Reſtori, quàm debeat illis ſecluſis, ac idcirco nihil detrahi privilegio Authentica. Ratio dari poteſt: quia ad ea, ad quæ aliunde jam tenemur, novò vinculo & arctius per juramentum aut votum obſtringi poſſumus, juxta Covarr. in C. *quamvis pactum* p. 1. q. 7. in ſin. Cajetan. 2. 2. q. 88. art. 5. dub. ult. Suar. tom. 3. de Religione L. 2. c. 18. Vaſq. 1. 2. q. 72. art. 6. diſp. 98. c. 3. n. 7. ac communem Theologorum: nec propterea ad plus & extenſivè magis tenemur, ſed ſolum, ut loquuntur, magis intenſivè. Nec ex eo, quòd Domino territoriali, ſeu domicilij, juramentum ſubjectionis & fidelitatis præſtamus, coram ipſo ſolo & non etiam coram alio conveniri poſſumus. Nec juramentum ad non cogitata extenditur: multò minus aufert, quæ Jure communi conſeſſa ſunt. Hæc licet de ſe vera ſint, ſemper tamen conſuetudo attendenda eſt, quæ ſicut Leges, ita & Juramenta interpretatur.

364. Dubitatur IV. Utrum hoc privilegium Scholarium ad omnes omnino cauſas etiam criminales ſe porrigat; an verò ſolum ad civiles. Ad criminales quoque porrigendum cenſent Gloſſ. *ibi V. ſi litem*. Bart. n. 4. in ſin. Horat. Lucius l. c. *privil.* 65. § 69. Clarus L. 5. *Sentent.* §. ſin. q. 35. n. 23. Mendo l. c. q. 2. n. 8. teſtans de communi DD. Eſcobar l. c. c. 40. n. n. 2. ubi ait, contrariam Hiſpanorum legem L. 2. tit. 31. *partit.* 2. fuiſſe abrogatam conſuetudine & Pontificijs ac Regijs conſtitutionibus. Rationem dant: quia nomine *Litis* ac *Negotij*, quorum meminit Authentica, etiam criminales cauſæ veniunt, ut dixi ſuprà n. 316. Multis alijs rationibus hanc opinionem ſtabilit Scipio Gentilis L. 2. de *Jurisdic.* c. 17. quamvis poſtea, ſed abſque lege, id reſtringat ad inſimum meri Imperij gradum. Contrarium ſuſtinent, ſolumque in Civilibus Academico Magiſtratuſi jurisdictionem in Studioſos, & hiſ Fori privilegium competere, contendunt cum Bald. Angel. Paul. de Caſtro, Cujac. in *cit. Auth. circa ſin.* Sichard. n. 20. Pacius n. 13. Lucas de Penna in L. 2. C.

Pp

de

de Privileg. Scholar. Jason in L. 3. ff. de Constit. pecun. n. 52. Donnell. L. 17. c. 20. Petr. Heig. p. 2. q. 11. n. 7. Vultejus ad L. 10. C. Ubi causæ fiscal. n. 3. existimans, Rectorem Academiae in criminalibus jurisdictionem non habere, præterquam si ex speciali privilegio eam acquisierit. Quam opinionem Ummius l. c. n. 66. ait esse contra commune DD. votum, & notissimam Germaniæ consuetudinem. Ratio potissima, quæ pro ea affertur, est, quòd nunquam in generali concessione jurisdictionis Imperium merum comprehendatur. L. quæcunque 1. ff. de Officio ejus, cui mand. est jurisd. Verùm ibi solum sermo est de mandata seu delegata jurisdictione: illa autem, quam Imperator concessit Academiae, est Ordinaria. Neque ex L. 1. C. Ubi Senatores vel Clariss. probatur, ut vult Heigius l. c. n. 10. quòd forum privilegiatum nunquam se extendat ad causas criminales. Nec ad rem facit, quòd de Bononiensi Academia ex Horatio Lucio adducit, & ex Bodino L. 3. de Republ. c. 7. de Parisiensi, eas in Criminalibus forum privilegiatum non habere: nam nec Pontifex Bononiensis, nec Rex Galliarum Parisiensis Universitatis supremi domini, illa Imperatoria Constitutione obligantur: ac idcirco mirum non est, si eam non attentam suis Academiae hanc jurisdictionem non concesserunt. Quin Parisiensi competit Criminalis Jurisdictio, & supremus meri Imperij gradus, si verum est, quòd ex Petr. Denais refert Thomas Michaël tr. de Jurisdict. thesi 96. Praefectum Urbis Paris. quòd duos Scholares suam sententiã damnatos suspendi jussisset, coactum fuisse, eos de furca tollere, cadavera osculari, & honorificè sepelire. Alias rationes, quas Vultejus ac alij ad excludendam ab Academicis criminalem jurisdictionem adducunt, fusè dissolvit Gilhausen c. 1. Arbor. Judic. Crimin. n. 119.

365. Ex pugnantibus hisce opinionibus præplacet anterior. Nihil tamen decidendum existimo: præcipuè, quòd DD. quando mentionem faciunt de particulari quapiam Academia, à qua criminalis jurisdictio exercetur, ferè dicunt, ipsi competere ex privilegio Principis. Et Serenissimus Bavariæ Dux in Decreto ad

ad Academiam Ingolstadiensem dato anno 1642. 30. Augusti ait, se anno 1605. jurisdictionem Criminalem eidem dedisse, & hoc privilegium, tametsi posset, revocare tamen nolle: exceptis criminibus enormibus & atrocioribus, quæ ad ipsum referri debeant, ut habetur in alio ejusdem Serenissimi Decreto anno eodem 1642. 24. Julij.

366. Illud tamen ex Jure communi nullâ ratione admittendum existimo, quod complures tradunt cum Baldo *in cit. Auth. n. 43. Saliceto n. 27. Pacio c. 9. n. 14.* tunc solum in loco Universitatis conveniri Studiosos ratione debiti posse, si ibi contractum sit. Quia sic nullum aut certè exiguum privilegium ex cit. Authent. proveniret, cum commune omnibus sit, ut ratione contractus in loco contractus respondere teneantur, ut diximus supra *n. 168.* Ut igitur aliquid speciale tributum ipsis dicatur, uti dicendum est, fateamur oportet, quòd indistinctè coram Rectore Academico conveniri debeant, si super aliquo negotio lis ipsis moveatur. Quod ipsa Constitutionis verba satis indicant. Accedit ratio, quam dedi supra *n. 169.*

367. Sed & illud rejiciendum videtur, quod cum Baldo, Accursio, ac Vultejo tenent Scipio Gentilis *l. c.* ac alij, omne privilegium tolli per delictum, adeoque facinorosum Scholarem ibi conveniendum esse, ubi crimen perpetravit. Contrarium enim tenet communis DD. quoad personas privilegium Fori habentes clausum in Corpore Juris, ut dixi supra *n. 139.* Et quidem è loco Academiae remittendum esse Studiosum ad locum delicti, vix est, qui asserat. Cessavitque per consuetudinem delinquentes remittendi necessitas, etiam quoad eos, qui nullo privilegio muniti sunt, ut dixi *n. 146.* An verò ex loco delicti remittendi sint delinquentes Studiosi, difficilis resolutionis quæstio est. Conscientiendum esse censeo (nisi alicubi aliud receptum sit) ijs, qui dicunt, ad locum Academiae, si petantur, aut ipsi Rei remitti petant, remittendos esse: quòd id clarè decisum videatur cit. Authent. ubi sic Imperator: *decernimus, ut nullus de cætero tam*

audax inveniatur, qui aliquam Scholaribus injuriam inferre praesumat, nec ob alterius cujuscunque Provinciae delictum sive delictum (quod aliquando ex perversa consuetudine factum audivimus) aliquod damnum ijs inferat. Ubi notanda maximè sunt verba ob alterius cujuscunque Provinciae delictum: ut adeò in altera quacunque provincia & loco, quàm ubi proprium Forum singulare habent, conveniri nequeant. Neque ista accipienda sunt de privatis tantùm hominibus, velut solùm ab his inferri Scholaribus vis vel molestia nequeat, cùm sint universim concepta, ac proinde etiam de Judicibus, quos exprimere debuit Imperator, & non solùm Dominum, Magistrum, ac Episcopum, si praeter hos alijs jurisdictionem in illos reservasset. Quæ ratio sufficere poterit ommissâ illâ, quam adducit Engel. *tit. de Foro Comp. n. 29.* à militia Armata ad Togatam.

368. Quin asserunt Rebuff. *de Privil. Scholast. privil. 153.* Horat. Lucius *eod. tr. privil. 66.* & Bologninus *in cit. Auth. n. 220.* tametsi considerato Jure communi Fori privilegium non extendatur ad ea, quæ gesta sunt ante privilegium, juxta *L. si quis posteaquam ff. de Judic. & L. cùm quædam puella. ff. de Jurisdict.* posse tamen Studiosos vi Authenticæ ad Forum suum competens Academicum trahere causas natas ante incepta Studia, & sic non teneri ob delicta vel debita antè contracta respondere, nisi coram Academia. Quem in finem adducunt verba Authenticæ paulò antè recitata. Addunt quidam apud Alphons. de Escobar *l. c. c. 70.* conveniendum pariter in Foro Academico esse, tametsi sit hæres alicujus, cum quo lis coepta jam fuit & pendet in alio foro. Verùm hoc privilegium ipsis etiam Clericis probabilius non competit, ut dixi suprâ *n. 308.* Si tamen Studiosus sit successor particularis, v. g. emptor, legatarius &c. admittendum videtur cum Mendo *cit. q. 3. n. 22.* & Escobar *l. c. c. 51. n. 2.* conveniri non posse, nisi coram Rectore Academico, tametsi cum auctore seu antecessore lis jam fuerit coepta: quia hoc ipsum de Clericis tradit communis DD. de qua suprâ *n. 308. in fine.* Quod ipsum ta-

men

men restringendum videtur cum Escobar *l. c.* in casu, quo res alienata fuisset in Studiosum contra prohibitionem *titul. ff. § C. de Litigosis, & tit. de Alienatione judicij mutandi causâ facta*: tunc enim non gauderet suo foro. Nihilominus etiam in hoc casu cognoscit Rector Academicus, utrum fraus in contractu inter- venerit, & res litigiosa fuerit, vel alienata judicij mutandi causâ: ut constet, an ipse sit Judex. Cùm univèrsim, quoties de valore privilegij agitur, & utrum in hoc illòve casu locum habeat, à Ju- dice privilegiati causa cognoscenda sit. Similiter asserendum est, quòd Studiosus venditor suum emptorem coram Judice, coram quo lis super re empta movetur, defendere teneatur, nec acto- rem ad Forum Academicum trahere possit, ut dictum est de Clericis ab emptore laudatis *n. 309.* cum ea tamen limitatione, quam posui *n. 312.* In causa demum Feudali contra vel à Studio- so mota adeundum esse Feudi Dominum vel Pares Curiaë, con- stat ex ijs, quæ suprà à *n. 288.* dixi de Clericis.

369. Dubitatur V. Coram quo Judice conveniendus sit Stu- diosus, si ab una Academia migret ad aliam, & in loco prioris con- traxerit debitum aut delictum. Tradunt communiter DD. teste Ummio *disp. 4. ad Process. Judicial. thesi 12. n. 66.* judicium ipsi sub- eundum esse in Academia posteriore, ad quam commigravit. Ego cum eodem Ummio non dubito, posse à Rectore prioris citari & ad judicium suscipiendum competentibus remedijs cogi: aliàs in arbitrio ipsius foret miserum actorem circumvenire, aliorsum eum & de loco in locum trahendo, mutando identidem, ubi se in una alteràve conventum iri existimaret, Academies. Ne hïc par est ratio inter ipsum aliòsque Reos: hi enim conveniri possunt in loco Domicilij, tamen si absentes sint, Studiosus verò etiam in lo- co domicilij exceptionem sui Fori opponere potest. Videantur ea, quæ dixi *n. 187.*

370. Dubitatur VI. An Studiosi conservent privilegium, & conveniri coram Academia possint, quando ab illa recesserunt. Dicendum est, conservari Scholaribus sua privilegia per integ-

rum quinquennium, posteaquam ab Academia recesserunt. Ita Bald. *in cit. Auth. n. 23.* Ant. Gomez *in L. 2. Tauri n. 7* Bartol. Salliet. Didacus Perez, apud Mendo *cit. q. 3. n. 17.* Rebuff. *privil. 35.* Limn. *L. 8. de Jure Publ. c. 9. in fin.* Schneidevvin *ad §. Item Romae Inst. de Excusat. Tutor. n. 6.* Carpz. *L. 2. Respons. Jur. Saxon. respons. 32. n. 21. arg. L. 3. C. de Primicer. L. 3. C. de Domestic. & Protector. L. 2. & 3. C. de Commeat. L. 5. in fin. ff. de Captiv. & postlim. revers.* ubi id notant DD. & C. *ult. de Heretic.* ubi Glossa *v. per quinque annos.* Dum tamen, ut communiter notant, animum revertendi ad Academiam retineant: qui animus per quinquennium praesumitur, nisi contrarium ex conjecturis sufficientibus arbitrio Judicis probetur. Unde consequens est, quod mox perdant Forum Academiae (nisi aliud alicubi consuetudine aut privilegio Principis receptum sit) si absolutis studijs ex Academia recesserunt, praesertim si examen ultimum subierunt, aut Gradum Literarium susceperunt.

371. Dubitatur VII. An Studiosus Clericus gaudens privilegio Fori Ecclesiastici, videlicet, si sit constitutus in Majore aliquo Ordine, aut habens Minores gestet Habitum & Tonsuram, conveniri possit coram Rectore Academiae, si hic sit secularis. Respondetur: cum juxta dicta supra à n. 225. Clerici gaudeant privilegio Fori, vi cujus neque in Civilibus neque in Criminalibus (exceptis casibus, quos n. 289. & seqq. enarravi) coram seculari Judice conveniri queunt, consequens est, neque coram Rectore Academico seculari conveniri posse, sed causam eorum ab Ecclesiastico cognoscendam esse. Hinc cum Serenissimus Bavariae Dux suo Decreto anno 1642. 26. Martij sanxisset, ut in posterum praeter Clericos non Regulares etiam seculares & conjugati Professores in Rectores Universitatis Ingolstadianae assumerentur, addidit: *da etwann in Rectoratu eines Verheyrathen Professoris, ein solcher Fall sich zutragen wurde / den ex defectu & incapacitate jurisdictionis ein solcher Rector nit abhandlen kunde / soll alsdann ein solcher Fall einem Professori Clerico (welcher gleichwol auch Rectorabilis ist) committirt*

tirt und durch ihn abgehandlet werden / ingestalten es dann auch bisshero in dem Gegenspiß geschehen / und observirt worden / wann sub Rectoratu Professoris Clerici ein Criminal casus eingefallen / dessen Abhandlung und Verthätigung propter defectum jurisdictionis in causa criminali ihm nit zustunde / gleichfalls allzeit denen Professoribus secularibus überlassen und committirt worden. Quæ latinè sic sonant : Si forsan sub Rectoratu alicujus Professoris conjugati casus contingeret , quem ex defectu & incapacitate Jurisdictionis hujusmodi Rector decidere nequiret , causa ejusmodi alicui Professori Clerico (dummodo iste Rectorabilis sit) committatur & ab ipso decidatur. Quemadmodum è contrario factum ac observatum hactenus fuit , ut si sub Rectoratu Professoris Clerici casus criminalis incideret , cujus cognitio & decisio propter defectum jurisdictionis in causa criminali ad ipsum non pertinebat , is pariter Professoribus secularibus semper relinqueretur ac committeretur. Neque obstat , quod forsan nonnemo dicet , Academias , si quidem erectæ fuerint Auctoritate Apostolicâ , uti Catholicæ erectæ sunt , aut certè , postquam erectæ fuerunt , eadem auctoritate confirmatæ sunt , sint Corpus quoddam Ecclesiasticum. Nam , uti tenent Bartol. Bald. Jason , Felin. Panorm. Socin. Maranta , Horat. Lucius , Scaccia , Decianus , Covarruv. Riccius , Cevallos , Silvester , Basil. Pontius , aliique apud Escobar *l. c. c. 21.* Academiæ , quæ in Principis secularis territorio sitæ sunt , & tum ab ipso tum à Pontifice confirmatæ , ab utroque privilegia habent , sunt Corpus quoddam mixtum , habentque mixtam è profana & spiritali jurisdictionem , ita ut Ecclesiasticam exercent in Academicos Ecclesiasticos , qui jurisdictioni seculari subesse nequeunt , & secularem in Academicos laicos , ut fusè probat Mendo *L. 1. de Jure Academico q. 8. §. 1. & 2.* ita videlicet , ut illa exerceri possit in Clericos privilegio Fori gaudentes solùm ab Ecclesiastico , illa verò in laicos tam à Clerico , quàm à seculari Rectore : cum secularis potestas Clericum , si ea habeat , quæ ad fruendum privilegio Fori Clericalis requiruntur juxta dicta *n. 334. & seqq.*

nun-

nunquam absque Pontificia facultate judicare valeat; quam facultatem tamen si fateremur à SS. Pontifice laicis dari posse ad universitatem causarum (de quo videri potest Suarez *L. 4. Defensionis Fidei c. 2. n. 12.*) constat tamen, nunquam fuisse datam, & datam fuisse in causa aliqua particulari, nullum aut rarum exemplum proferri poterit. A secularibus verò Principibus dari non posse, cum ipsimet eam non habeant, extra omne dubium est. Et licet daretur, Academicum aliquod Corpus esse verè ac propriè Ecclesiasticum, non tamen sequitur, nec quisquam concesserit, cuiquam laico ex tali Corpore competere jurisdictionem in Clericos. Videatur Panormit. *in C. si diligenti 12. de Foro comp. n. 27. & seqq.* ubi fusè ostendit, nullam Rectori laico in Clericum Studiosum jurisdictionem competere: addens *n. 29.* si contra hunc agatur criminaliter, solius Episcopi cognitionem esse, juxta *Can. De persona 38. q. 11.*

372. Dubitatur VIII. Quinam præter Studiosos gaudeant privilegio Fori Studiosorum. Cum uxor sequatur forum mariti, non solum domicilii, sed etiam illud, quod marito competit ratione dignitatis, officij, artis, aut privilegij personalis, ut cum communi DD. notant Barbosa *in L. quia tale. 13. ff. solut. matrim.* & Hilliger *in Donell. L. 17. Commentar. c. 12. lit. L.* ac statutum est *L. Eos qui 6. C. de Fabricensib. L. Ne ad diversa 4. C. de Silentarijs & decurion. eor. L. Omnis. 2. in fin. C. de Episcop. & Cleric. L. Quotiens. 3. C. de Privileg. Scholar.* hinc uxor cujuscunque Academici, sive Professoris sive Studiosi, foro mariti gaudet. Quia *Mulieres* (dicebant Imp. *L. fin. C. de Incolis*) *honore maritorum erigimus, genere nobilitamus, & forum ex eorum persona statuimus.* Itaque si lis coepta fuerit ante matrimonium, poterit post illud causam trahere ad forum Academiae iis in casibus, in quibus maritus coeptas ante Studia lites trahere ad illud posset juxta dicta supra *n. 367.*

373. Quod modò dictum est de Uxore Academici, extendendum est ad ejus Viduam: gaudet enim toto viduitatis tempo-

re privilegio Fori Academici: cum commune sit Viduis, ut gaudeant Foro mariti defuncti. *cit. L. fin. C. de Incol. v. fin. autem. L. Filij 22. §. vidua. ff. ad municipalem, L. quotiens. 3. C. de Privileg. Scholarum, Novellâ 22. c. 36.* Quod verum est, etiam si vidua Studiosi, & hic, si viveret, transacto Studiorum tempore amissurus fuisset Forum Academiae: quia tempus mortis inspicitur. Idemque procedit, tametsi vir ante mortem ab Academia recesserit, sed intra quinquennium, de quo paulò antè n. 370.

374. Idem, quod de Uxoribus & Viduis Academicorum modo dicebam, pronuntiandum est de ipsorum Filijs & Liberis. Gaudent enim privilegio patris, ne iste à Studijs avocetur, si pro filijs coram alio tribunali conveniri & agere debeat. Et ita communis DD. apud Barbosa *in cit. L. Quia tale. ff. solut. matrim. & Mendo L. 3. de Jure Academ. q. 5. n. 33.* ubi addit, eo privilegio post mortem patris non amplius gaudere, eò quòd dicta ratio cesset. Ut autem filij etiam vivente patre hoc ejus privilegio fruantur, necesse est, eos esse in patria potestate, cum quoad emancipatos cesset ratio privilegij, & pater non debeat agere pro filio emancipato. Quòd si in Academici potestate existant etiam Nepotes, & Pronepotes, etiam ipsi eodem privilegio gaudent. Quod tamen hodiernis moribus non procedit, juxta quos filij per matrimonium patria potestate solvuntur. Quænam verò alia privilegia competant hisce Uxoribus, Viduis, ac Filijs, non est hujus loci explicare. Videri possunt Escobar *l. c. c. 36. à n. 25.* Alciat. *in L. 1. C. de in jus vocando à n. 16.* Horat. Lucius *de Privileg. Scholast. c. ult. Rebuff. eod. tr. privil. 78.* Tiraquel. *de Nobilit. c. 18.* Menoch. *de Arbitrar. Judic. qq. casu 379.* Roland. à Valle *L. 2. consil. 86. n. 8.* ubi afferunt, competere ea, quæ maritis ac parentibus concessa sunt ratione dignitatis, v. g. ut non torqueantur ob indicia patrati delicti, non detrudantur in carcerem ob æs alienum. Et quæ concessa iisdem sunt ob officium & munus docendi, v. g. ut non teneantur hospitium præbere militibus, subire munia publica &c.

375. Notarij pariter, Bidelli, Nuntij, Ostiarij Academici illo privilegio gaudent, uti cum communi tradunt Horat. Luciu. *cit. tr. de Privileg. Scholastic. in fin.* Rebuff. *privileg.* 166. Moneta *de Conservator. c. 7. à n. 13.* Marta *p. 4. de Jurisdic. casu 111. à n. 13.* Escobar. *l. c. c. 37. à n. 8.* Duennas *regul. 305.* Bolognin. *in Auth. Habitá. n. 15.* Hilliger ad Donell. *L. 17. c. 20. lit. K.* Rationem dant: quia isti sunt Officiales Academiae, & in Corpus Academicum sunt cooptati. Addunt aliqui Typographos, Bibliopolas, Bibliopegos, Magistros Linguarum, & Magistros, ut vocant, Exercitiorum, seu Artis gladiatoriae, saltandi, equitandi; nec non famulos Professorum ac Studiosorum. Quos tamen alij ab hoc aliisque privilegijs excludunt: eò quòd isti, exceptis Studiosorum famulis, suam operam non soli Academiae, sed etiam alijs impendant, æquè ac alijartifices. In Famulis verò Academicorum, quò privilegio hoc gaudeant, requirunt, ut matriculæ Academicæ sint inscripti, in loco Academiae iisdem inserviant, & sint ipsorum domestici. Unde dicendum est, spectanda hïc esse singularum Academicarum privilegia à Principe territoriali concessa, recessus & conventiones cum Civitate initas, & consuetudines: quæ si desint, non est, cur extensio ad dictas personas fiat; tum quòd ratio, quam allegat Authentica, pro ipsis non pugnat; tum quòd privilegia, etsi alioqui amplianda, Juri tamen communi, præcipuè juri Ordinariorum Judicum, contraria, non sunt facilè extendenda, eò quòd etiam Clericorum officiales & famuli foro Clericorum non gaudent.

376. De Fidejussoribus Academicorum affirmandum est cum Bald. *in cit. Auth. n. 25.* & Pacio *ibid. c. 4. n. 17.* Hering. *de Fidejussor. c. 23. n. 14.* Rebuffo *privileg. 152. limit. 2.* ac alijs, eos dicto privilegio non gaudere. Cum fidejussores aliorum quoque privilegiatorum, horum privilegijs non fruantur, uti de fidejussore Clerici communiter tradunt DD. Si tamen creditor conveniat Studiosum, ob continentiam causæ etiam fidejussor ad Forum Academicum trahi poterit. Caterùm si Studiosus fidejussit pro alio Studio,

diolo, certum est, conveniendum esse in Foro Academico. Quòd si unus sit ex una, alter ex alia Academia, in Foro Rei tractanda lis erit. Si autem Studiosus sit fidejussor alicujus non Studiosi, tenuerunt aliqui, debere illum suo Foro renuntiare, ut sit idoneus fidejussor, & tunc conveniendum esse coram Judice ordinario. Verùm supposità quorundam DD. sententiã & consuetudine, vi cuius Studiosi suo Foro renuntiare nequeunt, ut infrà dicetur *n. 416. & seq.* statuendum est, fidejussorem Studiosum semper conveniendum esse coram Magistratu Academico, utpote cuius juris dictionem declinare nequit. Obiter hìc observandum est cum Rebuffo *l. c. privileg. 171.* & Mendo *l. c. n. 32.* Studiosum non esse cogendum dare fidejussores omnino idoneos, neque in contractu neque in iudicio, sed quos invenerit & dare potuerit: si verò nullum invenerit, sufficere illi cautionem juratoriam. Ex quo inferunt, cogendos esse dominos ædium, equorum &c. ut eos ipsis locent, quovis fidejussore dato, aut cautione juratoriã; dummodo Studiosus non sit notoriè pauper aut ignotus. Ac idcirco in quovis casu arbitrio Magistratùs Academici relinquendum esse, quæ sit sufficiens fidejussio vel cautio.

377. Dubitatur IX. Quandonam privilegium Fori Academici amittatur. Cessare hoc privilegium, ubi Studiosi quinquennio abfuerint ab Academia, constat ex dictis *n. 370.* Cessat pariter, si non habeant requisita, de quibus suprà *n. 358. & seqq.* aut si crimen committant, in quod in Statutis Academicis lata est poena privationis, vel si eorum nomen propter aliud delictum à Magistratu Albò seu Matriculã expungatur, vel jubeantur ut cessatores incorrigibiles Academia abstinere &c. aut si à vidua vel pupillo conveniantur, ut volunt Bald. *in cit. Auth. n. 61. & 62.* Oldendorp. *de Jure singular.* Ummius *cit. thesi 12. n. 66.* cum communi DD. de quo mox plura *§. seq.* Denique cessat hoc Forum, ut putant Vultejus *ad L. un. C. in quib. caus. militant.* & Ummius *cit. n. 66. in fin.* si Scholares de rebus, quas extra locum, in quo est Academia, tractant aliã, quàm Studiorum contemplatione, nimirum propria-

rum rerum componendarum causâ, conveniuntur. Sed his obstant ea, quæ dixi n. 169. 366. & seqq. Vidua Academici amittit hoc Forum cum ex dictis causis, tum ex secundis nuptijs, quas contrahit cum alio, qui Academicus non est, juxta LL. cc. n. 372. A Filijs, cum exeunt è patria potestate, ut modò dictum est n. 374. Ab Officialibus Academiae, quando suum officium dimittunt: cum illo non gaudeant ratione personæ, sed Officij. An verò Studiofi, quamdiu tales sunt, possint renunciare privilegio sui Fori, & Judici non suo prorogare jurisdictionem, infra dicitur, ubi de Prorogatione agetur.

§. III.

*Quodnam sit Forum Competens Misericordiarum
Personarum.*

SUMMARIUM.

378. *Habent Forum Privilegiatum Personæ Misericordiales.*
 379. *Assignatur ejus concedendi ratio.*
 380. *Gaudent hoc privilegio Pupilli, tametsi tutorem & defensorem habeant.*
 381. *Et licet non sint pauperes. Idemque est de Viduis.*
 382. *Gaudent etiam Virgines, nisi patrem habeant, à quo defendi possint.*
 383. *Item Feminae, quæ habent Virum, à quo defendi nequeunt. Et Liberi habentes patrem inutilem.*
 384. *Vidua impudicè vivens hoc privilegium amittit.*
 385. *Quenam Persona sit censenda Misericordialis, Judicis arbitrio æstimandum relinquitur.*
 386. *Non gaudent Foro Privilegiato, qui suâ culpâ misericordiales facti sunt.*
 387. *Misericordialis Persona non gaudet hoc privilegio contra aliam misericordialem.*
 388. *Non possunt Misericordiales Personæ suo Foro Privilegiato renunciare.*

389. *Eo gaudent etiam in causis criminalibus.*
 390. *Gaudent etiam consortes litis cum Persona Miserabili suscepta.*
 391. *In Camera Imperiali Viduis & Pupillis non decernuntur processus, nisi in casu denegatae Justitiæ.*
 392. *Vidua spoliata contra spoliatorem etiam laicum immediatè adire potest Judicem Ecclesiasticum tribus in casibus.*
 393. *Extra illos adeundus est contra laicum Judex laicus.*

378. Inter varia privilegia, quæ Viduis, Pupillis, aliisque fortunæ injuriâ afflictis & miserabilibus personis competunt, ac numero sedecim à Rebuffo *tract. de sent. Provis. gloss. ult. art. 3.* referuntur, illustre est illud, quod eis Constantinus Imper. *L. si contra. un. C. quando Imperator inter Pupillos & Viduas* his verbis concessit: *Quòd si pupilli vel viduæ, aliique fortunæ injuriâ miserabiles, judicium nostræ Serenitatis oraverint, præsertim cum alicujus potentiam perhorrescunt: cogantur eorum adversarij examini nostro sui copiam facere.* Ex cujus Constitutionis privilegio id juris habent miserabiles personæ, ut adversarios suos è Provinciâ, in qua sunt, ad Auditorium seu Curiam Imperatoris vel Camera Imperij aliam evocare possint. Idque indistinctè, sive oppressionem sui metuant, sive non: cum Imperator addiderit particulam *Præsertim*, quæ æquivalet particulis *Maximè & Præcipuè*, quæ sunt implicativæ, & non excludunt casus alios contrarios, sed involvunt, ut cum communi DD. tradunt Everhard. *in Locis argum. Legal. loco 110.* Sanchez *L. 2. de Matrim. disp. 39. n. 6. & L. 10. disp. 5. n. 4.* & August. Barbosa *tract. de Diction. usu freq. dictione 277.* & per se notum est latinè scientibus. Et quamvis particula *Præsertim* aliquando sumatur pro *Tantum* vel *Duntaxat*, ut ex varijs Juribus & DD. demonstrat idem Barbosa *l. c. in fin.* hoc tamen duntaxat procedit, quando ex subjecta materia vel aliunde constat, casus contrarios & non expressos excludendos esse. Itaque si Imperio mediatè subjectus in judicio Imperatoris à Vidua, Pupillo, aliave miserabili perso-

na conveniatur, excipere non valet de incompetencia Fori, nec opponere beneficium primæ instantiæ. Accurf. Vultej. & DD. *in cit. L. un. Maranta part. 4. Praxis Aur. distinct. 9. à n. 77. Gaill. L. 1. observat. 1. n. 40.* Quemadmodum verò dictæ personæ alios trahere immediatè ad Imperatorem, omisso Iudice loci, possunt: ita ipsæ ab alijs invitæ eodè trahi nequeunt, ut habetur *cit. L. un.*

379. Ratio, quæ ad hoc privilegium concedendum Constantinum moverat, erat, quòd, ut ex S. Hieronymo dicitur *can. 23. 23. q. 5. Regum officium est proprium facere iudicium & iustitiam, & liberare de manu calumniatorum vi oppressos, & peregrino, pupillòque & viduæ, qui facilius opprimuntur à potentibus, præbere auxilium: & quia Deus, cujus viva in terris Simulacra & Vicarij sunt Principes, peculiarem viduarum & pupillorum curam gerit, gerique mandat, ut patet ex *c. 22. v. 22. Exodi, & c. 10. v. 18. Deuteron. c. 7. v. 10. Zachar. c. 1. v. 23. Isai. c. 5. v. 28. Jerem. c. 22. v. 3. Malach. c. 3. v. 5.* Quæ etiam de causa SS. Pontifices eos sub protectionem Ecclesiæ receperunt. *Can. 1. dist. 87.* ac protectioni Principum commendarunt. *Can. Administratores 26. 23. q. 5.* De quo mox plura *n. 392.**

380. Verùm etiam ex hac Constitutione Constantiniana, sicut ex illa Friderici I. Imp. Studiofis patrocinate, varia dubia nascuntur. Dubitatur I. an Pupilli, qui Tutorem & Defensorem habent, hoc privilegio comprehendantur. Negat Paulus de Castro *in rubr. tit. C. quando Imperator.* Sed affirmandum est cum communi aliorum: quia Imperator generaliter loquitur, ac proinde etiam illos Pupillos suo privilegio donat, qui Tutores habent. Accedit, quòd Pupillus semper tutorem habet, qui ipsum defendat, nec unquam in iudicio esse sine defensore potest. Unde si hoc beneficium restringeretur ad pupillos defensore carentes, aut nunquam aut rarò locus illi esset: quòd dicere absurdum est, ut bene notat Vultejus *l. c. n. 5.*

381. Dubitatur II. Utrùm Viduis & Pupillis solùm pauperibus

bus hoc privilegium competat, an etiam opulentis. De his dubitare videntur Bartol. *in cit. L. un. Maranta cit. distinct. 9. n. 195.* Speculat. Felin. ac alij, quos citat Vivius *Neapolit. decis. 521. n. 7.* § 8. dum ajunt, saltem pauperibus competere. Opulentos Pupillos & Viduas eo gaudere absolutè negat Rolandus à Valle *vol. 2. consil. 20. n. 12.* ubi ait, esse communem & indubitata Juris conclusionem, quòd ad hoc, ut Vidua vel Pupillus illo *cit. L. un.* privilegio gaudeant, requiratur, ut sint pauperes. Sed fallitur: nam neque communis est hæc assertio, neque in Jure ullibi prodita. Itaque recipienda est sententia illud permittens etiam opulentæ Viduæ & Pupillo. Eam tenent Anton. Thesaur. *decis. 177. n. 3.* Vincent. de Franch. *decis. Neapolit. 100. n. 19.* ubi Neapoli ita judicari asserit, Gaill. *l. c. Tusch. lit. M. conclus. 273. n. 14.* Covarr. *Pract. qq. c. 6. § 7.* Sperelli *in Decision. Fori Eccles. decis. 156. n. 33.* & ipse etiam Rolandus *vol. 1. consil. 76. n. 45.* aliique quamplurimi, quos citat Vivius *cit. decis. 521.* Nam nec Deus, nec Imperator, dum illis specialiter favent, ac favori ab omnibus cupiunt, distinguunt inter pauperes & opulentos. Nec rationem Imperator sumit à paupertate; sed ex eo, quòd sint miseratione digni. At istâ dignus est omnis Pupillus & Vidua, quòd ille patrem, hæc maritum defensores amisit, ac ob imbecillitatem quâ sexûs quâ ætatis, judiciique infirmitatem, ob quam rebus suis præesse nequeunt, potentium injurijs patent, tunc maximè, quando sunt opulenti.

382. Dubitatur III. An Virgines dicto privilegio gaudeant. Negant Felin. *in C. significantibus de Offic. Delegati n. 8.* Covarr. *Pract. qq. c. 7. n. 2.* Gaill. *cit. L. 1. observ. 1. n. 42.* Vultejus *l. c. n. 7.* Carpz. *L. 2. Respons. Elector. Saxon. respons. 19. n. 9.* Affirmandum videtur cum Azone *in Summa ad cit. Titul. C. quando Imperator,* & Cyno, Baldo, Afflict. Guidone Pap. ac alijs, quos refert & sequitur Sperelli *l. c. decis. 158. n. 3.* ac communem fatetur Covarr. *cit. c. 7. n. 2.* quia, ut ait Javolenus *L. Malum 242. ff. de V. S. §. 3.* *Viduam non solum eam, quæ olim nupta fuisset, sed*

eam

eam quoque mulierem, quæ virum non habuisset, appellari ait Labeo: quia Vidua sic dicta est, quasi vecors, vesanus, qui sine corde vel sanitate esset: similiter Viduam dictam esse sine duitate. Limitandum tamen esse censeo: nisi patrem habeat, à quo defendi possit; tunc enim non censetur miserabilis. Hanc porro ob causam privilegium isthoc Covarr. l. c. n. 3. ac alij extendunt ad Moniales & earum Monasteria. Quin etiam ad Monasteria Virorum Ordinis Mendicantis.

383. Dubitatur IV. An hoc privilegio gaudeat femina habens Maritum inutilem, seu à quo defendi nequeat, v. g. captivum, exulem, ad triremes damnatum. Affirmo cum communi DD. & Baldo in *L. fin. C. de Plagiarijs n. 2.* Felin. *l. c. n. 8.* Covarr. *cit. c. 7. n. 7. V. Est & hoc.* Vincent. de Franch. *decif. 100. n. 18.* Vivio *decif. 199. n. 3.* Gaill. *l. c. n. 44.* ubi benè adducit textum *C. 2. §. sed neque istud de Translat. Episcopi*, juxta quem Ecclesia habetur viduata, quæ Episcopum habet, sed inutilem. Idemque dicendum videtur cum Follerio ac alijs, de Liberis patrem habentibus perpetuò inutilem. Unde idem tenendum est de Femina, quæ sine sua culpa à viro separata est divortio: tum quòd sic virum habet inutilem, ac forsan inimicum magis quàm defensorem; tum quòd *L. vir mulieri. 64. ff. de Donation. inter Vir. & Uxor.* vidua dicitur, quæ à viro divortium fecit.

384. Dubitatur V. An Vidua impudicè vivens amittat dictum privilegium. Respondeo affirmativè cum Alexand. Jafon. Dec. ac alijs, quos refert Sperelli *cit. decif. 158. n. 21. & 26.* Nec enim censendum est, Imperatorem voluisse hujusmodi Viduis favere contra monitum Apost. *1. ad Timoth. c. 5. v. 3. Viduas honora, quæ verè viduæ sunt.* ubi *v. 6.* explicat, quæ verè vidua sit, dum ait: *quæ in delicijs est, vivens mortua est.* Hinc omnia privilegia, honores, & commoda prioris matrimonij amittit, ut in *L. his solis C. de Revoc. Donation.* tradunt Baldus, Salicet. & alij, ac Panorm. in *C. Uxoratus de Convers. Conjugat. notab. 2.* cum plurimis, quos allegat Tiraquell. *de Nobilitate c. 18. n. 13.* Perdit-
que

que legatum à viro relictum. Gloss. & Bartol. in *L. Fideicommissum C. de Fideicommissis*, ac alij apud Tiraquell. *l. c. n. 14*. Pariter admittendum non est, & non immeritò à castis mentibus auribusque pudicis alienum esse dicit Bern. Grav. *L. 1. conclus. 1. considerat. 1. n. 5.* quod Vivius *Neapolit. decis. 521. n. 5. § 6.* aliique non pauci tradunt, meretrices hoc privilegio gaudere. Etsi enim miserabilissimæ sint, uti omnes facinorosi, non tamen sunt miserabiles fortunæ injuriâ, ut requirit Imperator *cit. L. un.* Et absque dubio judicavit Constantinus, quod postea dixit Justinian. *Novell. 89. c. 10. §. 5. nos non damus luxuriantibus, sed pudicis legem.* Non enim, ut idem ait *Novell. 39. in fin. aliquid amplius habebit castitate luxuria:* uti haberet, si meretrix hoc privilegio gauderet, quo tamen non gaudent honestæ & justo thoro junctæ matronæ.

385. Dubitatur VI. Quinam præter Pupillos & Viduas nomine miserabilium personarum veniant. Cum innumeros & modis propè innumeris fortuna sinistra premere soleat, non tamen indistinctè omnibus, in quos illa sævit, videatur Imperator illud privilegium concedere voluisse, Judicis arbitrio relinquendum est, quanam in specie sint personæ miserabiles. Quam esse sententiam DD. receptissimam ait Menoch. *de Arbitrar. Judic. L. 2. cas. 66. n. 1.* & Mascard. *de Probat. conclus. 1066.* qui eo ipso supponunt, non quosvis, quos illa afflixit, eo beneficio Imperatorio gaudere. Procul dubio, ut ait Carpz. *l. c. n. 11.* eo nomine veniunt Furiosi, Cæci, Muti, Leprosi, aliòve laborantes morbo, qui hominem ad negotium quodcunque gerendum reddit inhabilem. *arg. L. Morbus. 113. ff. de V. S. L. 2. §. si quis judicio. ff. si quis caution. L. Quæsitum. 60. ff. de Re Judic. L. ob quæ. 4. §. illud. § L. ult. ff. de Ædilit. edict.* Quibus cum Gaillio *cit. L. 1. observ. 1. n. 40.* addendi sunt Senes decrepiti, item qui longo morbo exhausti & enervati sunt. Excluduntur autem ab Anton. Butrio *in C. significantibus de Offic. Deleg. n. 22.* & Carpz. *l. c. n. 12.* Captivi & Mercatores, qui in itinere gabellis gravantur. Quos tamen admittunt

R r

Alexan-

Alexander *L. 7. consil. 130. in fine*, Rebuff. ac alij. Videri possunt Mascardus *l. c. Tuschus lit. M. conclus. 273.* Rebuff. *tract. de Sentent. provision. art. 3. gloss. fin.* Novarius *tract. de Privileg. miserab. person.* Tiraquell. *de Privileg. cause pie privileg. 4.* Utrum autem Pupilli nomine hic veniat etiam orphanus, seu minor 25. annis patre orbatus (quod asserit Covarr. *l. c. c. 6. n. 2.*) merito dubitaveris: quia verè ac propriè non est pupillus, ac idcirco, si Imperator ipsum suo privilegio comprehendi voluisset, eum utique expressisset. Nec sola ætas minorennis, nisi paupertas aliave calamitates incumbant, miserabilem facit, cum non sit eã judicij infirmitate, quã pupilli, ac ferè feminæ.

386. Dubitatur VII. An miserabiles personæ hoc privilegio gaudeant, si suã culpã, v. g. luxu, gulã, ludõ, aut ob crimen, in paupertatem malùmve aliud se præcipitarunt. Non gaudere affirmant Andr. de Isern. *in Constitut. Neapolit. L. 1. tit. 37. n. 9.* Matth. de Afflict. *in cit. L. un. n. 28.* Rebuff. *ad Leges Regias tom. 1. tit. de Sent. provis. gloss. ult.* Hanc opinionem falsam esse censet Covarr. *Pract. qq. c. 6. n. 2. §. sed si quis*, addens, se ex ijs, quæ tradiderat *L. 2. Variar. resolut. c. 16. n. 9.* certò scire, eam nequaquam admittendam fore. Verùm ex ijs, quæ *cit. n. 9.* affert, nequaquam illius opinionis falsitas concluditur, ac ipsemet suam sententiam *cit. n. 2.* limitat primò quoad Viduam, quæ proprium maritum occidisset: huic enim minimè suffragari hoc privilegium, cum huiusmodi homicidium directè tendat ad viduitatem. Limitat secundò *cit. c. 16. n. 9. §. Secundò* quoad eos, qui datã operã ex culpa ad causam paupertatis ordinatã & præmeditatã, ut privilegijs uterentur, in paupertatem inciderunt. Quam in rem benè adducit textum *L. penult. ff. de Jure Dot.* Limitat & addit tertio *cit. n. 9. §. Tertio*, privilegia à Jure concessa his, qui egestate premuntur, non esse servanda, quoties alteri fieret præjudicium, & ipsi ob culpam propriam aut scelus ad egestatem fuerint redacti. Verùm spectato Jure scripto absolutè tenenda videtur sententia Iserniæ. Tum quòd Imperator *cit. L. un.* hoc privi-

privilegium ijs concedat, qui fortunæ injuriâ sunt miserabiles, quâ ratione miserabiles non sunt, qui suâ culpâ & flagitio malum sibi cuderunt. Tum quòd delictum nemini debet patrocinari, nec ulli immunitatem præbere. *L. 1. C. Ubi Senat. vel Clariss. L. si ab hostibus ff. Solut. matrim. L. Relegatorum §. fin. ff. de Interd. & relegat. L. his solis. 7. §. de cæteris. C. de Revocand. donation. L. Eisdem pœnis C. de secund. Nupt.* Tum denique, quòd beneficium Competentiæ Clericis debitoribus concessum *C. Odoardus de Solution.* eisdem non competit, si ludo vel aliàs luxoriosè vivendo sua bona prodegerunt, ut post Bald. Ferret. aliòsque tenent Carol. de Grassis *de Effect. Cleric. effectu 7. n. 151.* & Sperelli *in Decision. Fori Eccles. decis. 158. n. 17.*

387. Dubitatur VIII. An miserabiles personæ suo privilegio contra alios privilegiatos uti queant. Respondetur, non posse uti contra aliam personam miserabilem, eam trahendo in prima instantia ad Curiam Imperatoris. Ratio est: quia Vidua v. g. habet duos Judices, unum ex communi Jure, nimirum Judicem domicilij, delicti, contractûs, vel rei sitæ; alterum ex privilegio. *cit. L. un.* Poterit igitur æquale privilegium habens, v. g. Pupillus vel alia Vidua, alterutrum, quem maluerit, Judicem contra eam eligere, juxta *L. cum Clericus C. de Episcop. & Cleric. & L. Decernimus propè fin. C. de Episc. Audient.* Estque communiter receptum, non posse quemquam uti suo privilegio adversus alium par privilegium habentem, quando utrumque est speciale, & ex eadem causa concurrat, juxta *C. cum causam de Præbend. & Panorm. & DD. ibi.* Accedit primò: quòd si privilegiatus contra alium par privilegium habentem uti suo privilegio posset, eumque vi illius trahere ad Curiam Imperatoris, Regisve vellet, posset Reus privilegiatus æquali jure dicere, se quoque privilegium habere, vi cujus illuc trahi invitatus nequeat, sibi que istud contra alium privilegiatum competere. Accedit secundò: quòd privilegium Actoris opponitur Juri communi; privilegium autem Rei, vi cujus in proprio foro conveniendus est, est Juri communi conforme,

Rr 2

cùm

cùm juxta vulgata Jura Actor sequi debeat forum Rei. Sed inter eos, qui paria habent privilegia, præfertur is, qui habet privilegium Juri communi consonum, juxta Baldum in *L. si quis in gravi. §. ult.* & *L. qui posthumos. ff. ad S. C. Syllan.* Decium in *C. in presentia de Probation.* aliósque. Et ita hanc sententiam tenent communiter DD. quos refert & sequitur Vinc. de Franchis *decis. 188.* ubi eam dicit verissimam, Stephan. Gratiani *Discept. Forens. c. 182. n. 21.* & Covarr. *Pract. qq. c. 7. n. 5.* ubi benè inde deducit, quòd si miserabilis persona similem aliam conveniret coram Ordinario Rei Judice seu domicilij, Reus declinare hoc forum & causam avocare ad Curiam Imperatoris non posset: eò quòd Reus tunc sit in malitia, & Actor æquè privilegiatus eligat forum juxta Jus commune, ac idcirco præferendus sit. An verò miserabilis persona alium privilegiatum, diverso tamen privilegio munitum, v. g. Studiosum, trahere ad Curiam Imperatoris possit, controversum est. Negare videntur passim DD. ut patet ex ijs, quæ tradit Covarr. *l. c. n. 4. §. Primus etenim.* Asserit Carpz. *cit. respons. 19. n. 28.* ubi refert, causam cuidam Professori à quadam Comitissa motam, ab Electore remissam fuisse ad Academiam, quòd ille suum Privilegium Fori Academici allegarit, & privilegiatus non utatur suo privilegio adversus privilegiatum. *L. sed è militis ff. de Excusat. tutor. L. assiduis §. Et ideò C. qui potior. in pignor.* Quæ opinio licet probabilis sit, standum tamen esse videtur illà priore cum ob auctoritatem DD. tum quòd Imperator in concessione privilegij personis miserabilibus facta universaliter locutus est, nec ratio modò allata de persona miserabili contra aliam miserabilem agente pugnat pro alijs personis privilegiatis. Verùm decisio hujus quæstionis pendet ex illa universali, utrum privilegiatus uti suo privilegio possit contra alium privilegiatum. Hujus autem examinandæ locus hîc non est. Videri possunt Suar. *L. 8. de Legib. c. 23.* Covarr. in *Regul. Possessor. p. 2. §. 2.* Salas de *Legib. disp. 17. sect. 14.* Eman. Rodriq. *qq. Regular. q. 9. art. 11.* Palao *tr. 3. disp. 4. pun. 8.*

388. Dubit. IX. An miserabilis persona dicto privilegio renuntiare possit. Negat Glossa *in cit. L. un. v. Excedere*, quam communiter approbatam ait Gaill. *cit. observ. 1. n. 40.* ac valde notandum dicit Bald. *ibid. n. 3.* & communem ac inconcussam hanc esse sententiam existimat Sperelli *cit. decision. 166. n. 48.* eò quòd non ratione singularum personarum miserabilium, sed statui ipsarum & miserationis intuitu concessum fuerit, ac privilegia ex causa universali certi statùs ac conditionis hominibus concessa à singulis eorum abdicari nequeant, cùm non in specialem favorem, cui quisvis privatus renuntiare potest, sed publicum cedant. Ex quo contra Covarr. *cit. c. 7. in fin.* ac nonnullos alios inferunt Natta *consil. 509. n. 15.* Petr. Barbosa *in L. Hæres absens prin. ff. de Judic. n. 162.* Nevizant. *in Sylva Nupt. L. 6. n. 38.* Sperelli *l. c. n. 51.* ac teste Thesaur. *Decis. Pedemont. 258. n. 2.* communiter alij, Viduam aliásque personas miserabiles coepto jam iudicio coram Iudice suo posse causam ad Imperatorem avocare, eò quòd per litis contestationem & consensum tacitum in hunc Iudicem, coram quo lis contestata est, non potuerit privilegio renuntiare. Mihi non videtur esse sufficiens ratio dicendi, quòd personæ miserabiles quemdam integrum Statum & Ordinem constituent (sicut constituunt Clerici & Religiosi) ac propterea suo privilegio, tanquam favori publico, renuntiare non valeant. Cum communis DD. ut infra dicitur *n. 417.* hanc renunciationem concedat Studiosis, pro quibus tamen fortior urget ratio dicendi, privilegium Fori, quòd habent, non esse singulis concessum quia privatis, sed toti Academiae & Magistratui Academico, juxta ea, quæ afferam infra *n. 416.* Si tamen ob auctoritatem DD. illam sententiam supponere placeat, videtur excipiendus esse casus, quo contra defunctum, cui Vidua Pupillusve successit, lis coepta jam fuit: tunc enim ab hærede coram eodem Iudice continuanda erit, juxta ea, quæ de Clerico dixi *n. 308.* Quòd tamen Barbosa *l. c. n. 165.* Oliva *p. 3. Fori Ecclesiast. q. 33. n. 8.* ac alij, tunc solum admittunt, si in causa cum defuncto agitata jam fuerit conclusum.

Rr 3

389.

389. Dubitatur X. Utrùm hoc privilegium locum habeat solum in civilibus; an etiam in criminalibus causis. Etiam in his locum habere meritò asserunt Matth. de Afflict. *L. 1. Constitut. rubr. 37. n. 23.* Covarruv. *cit. c. 6. prin.* Thom. Valasco *allegat. 65. n. 50.* Oliva *l. c. n. 14.* eò quòd Imperator inter causas civiles & criminales non distinguat. Quod tamen Oliva solum concedit, quando miserabilis persona accusat: secùs, si accusetur; quòd delinquentibus, ut ait, non fiant favores, nisi ex causa publica. Verùm etiam hìc procedit illud, quod modò dictum est, Imperatorem non distinxisse inter Civile & Criminale iudicium. Majùsque damnum imminet in iudicio Criminali quàm Civili: unde contra illud maximè muniendæ erant personæ miserabiles. Delinquentes favore quidem digni non sunt: sunt tamen accusati, qui saepe sunt innocentes.

390. Dubitatur XI. An dictum privilegium profit etiam confortibus litis cum miserabili persona susceptæ, aut suscipiendæ. Affirmandum censeo cum Valasco *l. c. n. 29.* Caldas in *L. si curatorem C. de in integr. restitut. n. 9. v. Implorandum.* Covarr. *cit. c. 7. in fin.* Oliva *l. c. n. 15. arg. si inter plures 1. ff. De quib. rebus ad e. und. iudicem eatur.* dummodo causa sit individua: secùs, si dividua fuerit. Gloss. in *L. un. C. si in communi ead. caus.* Caldas *l. c. n. 25. v. adversarii,* aliq̄ue.

391. Quæ hætenus dicta sunt, de Jure scripto procedunt, & in Hispanijs, ac Gallijs observantur. Aliud in S. R. Imperio consuetudine receptum est: nam ipsimet Principes ac Status in suis Provincijs, in quas Imperator hodie absolutam potestatem non habet, causas Viduarum ac Pupillorum cognoscunt, ac idcirco omisso medio & in prima instantia Viduis & Pupillis non discernuntur Processus in Camera, nisi in casu denegatæ justitiæ, teste Gaillio *cit. observ. 1. n. 40.* Herman. Vulteio in *cit. c. fin. n. 21.* Bocer. *de Jurisdic. c. 3. n. 95.* Carpz. *l. c. n. 14.* Nihil tamen est, ut iste monet *n. 15.* quod Status Imperij, in suis territorijs jura Imperatoris habentes, impediatur, ut Constitutionem Constantini sa-

lubri-

lubriter praticare non possint: quod ait docere ipsam experi-
tiam. Et quamvis præteritis Imperij Statibus in prima instantia
(secluso casu negatæ justitiæ) adiri nequeat Imperator etiam à
miserabilibus personis, non tamen excludendæ videntur à Princi-
pis territorialis supremo tribunali, si hoc, omisso inferiore & im-
mediato, adire velint: nisi aliud alicubi consuetudine receptum sit.
Cæterùm antequam ea, quæ de privilegio Fori à Jure Civili per-
sonis miserabilibus concessio in medium afferenda videbantur,
claudam, notandum est, quod Maranta p. 3. *Prax. Aur. n. 76.* &
Sperelli *cit. decision. 156. n. 57.* asserunt, in Foro æquè Seculari ac
Ecclesiastico in dijudicandis hujusmodi personarum causis se-
cundùm Statuta Juris Canonici procedi.

392. Uti verò Jus Civile, de quo hætenus, speciali favore
dignos judicavit Pupillos & Viduas, maximè quoad ipsorum lites
& causas judiciales: ita pariter iisdem Jus Canonicum patrocina-
tur. Sicjuxta *C. Ex tenore 11.* & *C. Licet ex suscepto 10. de Foro
compet.* Ecclesiasticus Judex Viduis, imò & alijs, jus dicit, si in illo
administrando negligens fuerit Judex secularis. Quin Vidua op-
pressa & spoliata, interdicto *unde vi* & remedio *Recuperanda* vel
Redintegranda agere etiam contra laicum spoliatorem immedia-
tècoram Judice Ecclesiastico potest omisso seculari, uti patet ex
C. Ex parte B. 15. de Foro Compet. ubi Honorius III. Archiepisco-
po committit causam spolij Castri Segrens ad instantiam Viduæ
Reginæ Angliæ contra quemdam Nobilem spoliatorem. Et ita
*ad cit. C. 15. & Can. Si quis de potentibus 24. q. 3. C. super quibusdam
in fin. de V. S. & C. significantibus de Offic. Deleg.* tenent Innocent.
Zabarell. Barbat. Anton. de Butr. Panorm. Joan. de Imola, ac alij
Canonistæ, Natta *consil. 590. n. 10.* Roland. à Valle *L. 2. consil. 20.
n. 11. & 22.* ac communi omnium consensu receptum fatetur
Covarr. *practic. qq. c. 6. §. Imò & in hoc*, quamvis ipse dissentiat,
ac etiam à Vidua spoliata contra laicum adiri non posse existi-
met Judicem Ecclesiasticum, nisi post denegatam à Judice secula-
ri justitiam. In casu *cit. C. Ex tenore* ait, maximam fuisse negligenti-
æ

tia suspensionem in Iudice ob potentiam adversarij Viduam spoliantis. Verum hoc divinare est: nec enim hujusmodi suspicionis in textu reperitur vestigium. Cum enim Nobilis ille, qui spoliolum commiserat, potens quidem esset, Vidua tamen spoliata esset Regina, verosimile non est, suspectos ipsi esse potuisse Iudices seculares, aut arbitros. Quod si ex eo, quod spoliator erat Nobilis, seculares Iudices merito suspecti erant, dicendum erit, eosdem semper suspectos esse debere Viduis quantumvis sublimi gradu positus, saltem si potens sit adversarius: imò alijs Viduis status medijs & infimi semper debere esse suspectos, si agant contra spoliatorem parisi status, cum juxta Covarr. merito fuerint suspecti, tametsi adversarius, contra quem Regina egerat, esset ipsa longe inferior. Nec obstat, ut idem Covarr. existimat, textus *C. Novit. 13. de Judic.* ubi Pontifex profitetur, se nolle turbare jurisdictionem laicorum, sed jurisdictione Ecclesiastica in laicos uti velle duntaxat in casibus à Jure permissis: nam inter permissos hujusmodi casus (quos numero undecim refert Innocent. *in cit. C. Licet ex suscepto 10. de Foro compet. n. 3.* tredecim Anton. de Butrio *ibid. n. 15.*) est ille, de quo modò agimus, quando videlicet Viduae opprimuntur & spoliantur etiam à laicis; cum harum defensio à Deo sit demandata Ecclesiæ. Unde Pontifex *in C. super quibusdam 26. de V. S. §. Cum autem* ad quæsitam Comitum Tholosani respondens inter alia ait, teneri ipsum Viduis, Pupillis, Orphanis, & miserabilibus personis in iudicio Ecclesiastico respondere. Demùm tertio Vidua pauper, id est, si Viduitas & Paupertas concurrunt, habet electionem fori, & laicos ad tribunal Ecclesiasticum trahere potest etiam in civilibus & profanis causis, tametsi spoliata non fuerit, & nulla Iudicis secularis negligentia interveniat, uti communi consensu tradunt Interpretes *in cit. C. significantibus 38. de Offic. & potest. Judic. Deleg. Natta consil. 590. n. 9. Cenedo qq. Canon. q. 14. n. 4. Sperelli cit. decis. 156. n. 14.* ac alij.

393. Seclusis tribus casibus modò enarratis, non poterit Vidua, Pupillus, aut quæcunque alia miserabilis persona, contra laicum

cum neglecto ipsius Judice competente laico agere coram Ecclesiastico, tamen juxta dicta n. 378. & seqq. omisso inferiore laico mox possit adire laicum supremum. Neque si ipsa Vidua aliave miserabilis persona judicio pulsatur coram Judice laico, causam avocare potest ad tribunal Ecclesiæ, tamen si sit pauper, uti notant Innocent. in cit. C. significantibus n. 2. Zabarella n. 3. v. & in hoc quidam. Panorm. n. 6. Barbat. n. 15. v. & subdit. Petr. Barbosa in L. 1. part. 1. ff. Solut. matr. n. 49. contra Paul. de Castro aliosque apud Oliva p. 3. de Foro Eccles. q. 40. n. 27. qui absolute tenent, posse Viduas, tamen non pauperes, adire etiam contra laicos Judicem Ecclesiasticum. Vicissim Judicem secularem, neglecto Ecclesiastico, adire etiam contra laicos nequeunt in causis mere sacris, aut mixtis, in quibus fuerunt à Judice Ecclesiastico præventæ. cit. C. Ex tenore & ibi Glossa V. Ecclesiasticum Judicem, Panorm. n. 6. Anton. de Butr. n. 5. & C. Ecclesia S. Mariæ de Constitut. C. Decernimus 2. de Judic. C. cum sit generale 8. de Foro comp.

§. IV.

Quodnam sit Forum Competens Militum.

SUMMARIUM.

394. *Varia Militum privilegia recensentur.*
 395. *Solus Magister Militiæ jus ipsis dicit.*
 396. *Tam in quacunque causa criminali.*
 397. *Quàm in civili.*
 398. *Declaratur, quid sit tenendum, quando ante susceptam militiam crimen commiserunt.*

394. Milites varijs privilegijs gaudere notum est cum ex L. sed & Milites prin. ff. de Excusat. Tutor. tum alijs obvijs jurijs. Sic v. g. pro debito in castris contracto non conjiciuntur in carcerem; condemnati ultra quam facere possint, non tenentur; regu-

Ss

regu-

regulariter non torquentur, nec poenis plebejorum subjiuntur; veterani immunitatem à muneribus personalibus habent; si sunt filijfamilias, suum faciunt peculium castrense; neque istud fratribus suis conferre tenentur; nec si arrogantur, arrogantis faciunt; tempora præscriptionis & petendæ restitutionis in integrum iisdem non currunt, dum sunt in castris; testamentum validè condunt absque consuetis solemnitatibus; commilitonis hæreditatem injussu patris adire possunt &c. De quibus præter alios fusè Acac. Enekel *tract. de privileg. Milit.* Bocerus *de Bello & Duello p. 1. c. 16. & seqq.* Vultejus *ad L. 6. C. de Jurisdic. omn. Judic. L. ult. C. de Ratiocin. & L. un. C. in quib. caus. militantes fori præscript. utinon poss.* Illis autem etiam hodie fruuntur milites, qui Principibus, Dominis, ac Civitatibus ad honesta & licita bella se obstrinxerunt, ac ad signa jurârunt, publica merentur stipendia, statuta, leges, ac consuetudines usûsque militares observant. Gaudent, inquam, veterum militum privilegij, præsertim si sub Romano Imperatore aliòve supremo Principe militant. Bald. *in L. 1. C. qui bonis cedere poss.* Cyn. & Salicet. *in L. 1. C. de jur. & facti ignorant.* Roman. *consil. 506. circa init.* Wesenbec *p. 1. consil. 17. n. 17.* Mynsing. *Decad. 5. respons. 46. à n. 9.* Vaud. *L. 1. variar. qq. c. 55.* Zasius *tract. de substitut. c. 5. v. Hac, quæ dixi.* Sichard. *in rubr. C. de Testam. milit. n. 9.* Schneidervin. *ad Tit. Instit. de Testam. milit. n. 8.* Gaill. *L. 2. observ. 118. n. 2.*

395. Inter alia Militum privilegia illud est, quòd habent Forum singulare, & solus Magister militum ipsis jus dicit. *L. Magisteria 6. C. de Jurisdic. omn. Judic. L. penult. C. de Pactis, & L. si quis posteaquam 7. ff. de Judic.* Ubi tamen distinctione opus est: nam si criminaliter accusantur, coram solo Magistro Militum se sistunt. *cit. L. Magisteria C. de Jurisdic. & L. 2. C. de Offic. Præfect. milit.* nisi antè in jus vocati alterius fori esse cœpissent. *cit. L. 7. ff. de Judic.* Permittitur tamen incarcerationio & custodia Reçtori Provinciæ, qui captos Magistro militum remittere tenetur.

L. 1.

L. 1. C. de Exhibitione reor. v. omnino. Vultejus ad cit. L. Magisteria C. de Jurisdic. n. 7. 8. § 14. Quo tamen casu nullum Imperij meri actum exercet, cum incarcerationio ex causa criminali eo sine facta, ut captus alteri remittatur, inter actus meri Imperij nequam referatur. *arg. L. Defensores 7. C. de Defens. Civit. Novell. 15. c. 6. §. 1. L. Divus Pius ff. de Fugitiv. L. 1. prin. v. simili modo ff. quando appell. Bart. in L. 3. n. 8. & Alexand. n. 22. ff. de Jurisdic.*

396. Sed & inter ipsa crimina distinguendum hinc est: nam si crimen est militare, soli Magistro militum concessa est animadversio in delinquentem. Si non est militare, sed commune, ut vocant, rursus distinguitur: nam si enorme est, Rectoris Provinciae est, cognoscere & punire; Magistri verò militum, si enorme non est. Ita distinguit Glossa in *cit. L. Magisteria*, quam DD. communiter sequuntur, Vincent. de Franchis *decision. 88.* Donnell. *L. 17. Comment. c. 20.* De consuetudine verò hodierna Duces belli de omni militum suorum crimine cognoscere, testatur Boer. *de Custod. Clau. n. 29.* & hoc ipsum docet praxis in Romano Imperio. Et idcirco *cit. Lex* observatur indistinctè, nisi alibi & non in loco militiæ deliquerint. Locum tamen non habet, nisi quoad milites actu militantes. Vincent. de Franch. *cit. decis. 88. n. 6.* Franc. Vivius *decision. 254.*

397. Sed & quoad causas Civiles eadem *L. Magisteria* & consuetudine indultum est, ut milites non nisi apud suos Duces conveniantur. Quo tamen privilegio non gaudent, si conveniantur ex causa functionum publicarum seu tributorum. *cit. L. un. C. in quib. caus. militant. § L. fin. C. Ubi quis de Curiali:* aut si per Provincias sociantur, id est, mercaturæ causâ societatem Imperatoris consensu contraxerint: aut si prædia conduxerint vel vel à Fisco vel alijs. *cit. L. fin. & DD. ibi.*

398. Quæstio tamen difficilis superest, quid sit tenendum de eo, qui postquam præventus jam fuit ab aliquo Judice, miles efficitur & forum mutat. Difficultas nascitur ex *cit. L. siquis po-*

posteaquam 7. ff. de Judic. & L. qui cum uno 4. §. 5. ff. de Re militari.
 Hic enim dicitur, quod reus capitalis criminis, si miles voluntarius factus est, capite sit puniendus, nec remittendus eò, ubi reus postulatus fuit. Illà verò statuitur, quod si quis, posteaquam in jus vocatus est, miles vel alterius fori esse cœperit, ibi nihilominus respondere teneatur, ubi in jus vocatus est, nec præscriptionem fori opponere possit. Estque universim receptum, quod *ubi acceptum est semel iudicium, ibi & finem accipere debet*, ut dicit Paulus *L. 30. ff. de Judic.* Nec satisfacit responsio Cuiacij, agi *cit. L. 7.* solum de causa Civili, solum de Criminali *cit. L. 4.* Nam juxta *L. Absentem ff. de Pœnis* valet argumentum à causa civili ad criminalem, & quod dicitur *cit. L. 7. & 30. ff. de Judic.* ac *L. Hos accusare §. hoc beneficio ff. de accusat.* præventum in causa debere eò in foro respondere, ubi præventus fuit, non obstante, quod forum interim mutarit, æquè procedit de causa criminali quàm civili, ut notant Bartol. *in cit. L. Hos accusare n. 3. & L. Uranius ff. de Fidejussor. n. 12.* ac *L. 1. ff. de Pœn. n. 3.* ac alij: neque enim Leges inter has causas distinguunt. Æquè parùm satisfacit, quod ait Bartol. *cit. n. 3. in L. 1. ff. de Pœn. & Angel. in cit. L. 7. ff. de Judic. n. 4. in fin.* quod in causa criminali Judex, qui prævenit jurisdictionem, possit militem condemnare, executio autem facienda sit per Magistratum militum: nam si Judex, qui prævenit, est competens ad condemnandum, pariter erit competens ad exequendum, ut patet ex *L. cum quadam puella 19. ff. de Jurisdic. Unde præplacet, quod cum Oldrado, Alberic. & Fulgos. ait Petr. Barbosa in cit. L. 7. n. 166. specialiter statutum fuisse cit. L. 4. ff. de Re milit. ut miles voluntarius à suo Duce puniretur, tametsi alibi ob crimen grave accusatus & citatus fuisset ante susceptam militiam: quia graviter delinquit contra *L. un. C. de Reis postulatis*, qui postulatus criminis, antequam ostendat suam innocentiam, ad honorem militiæ aspirat, & voluntarius miles efficitur. Unde è contrario colligunt DD. quod is, qui non voluntarius miles effectus, sed coactus, & suscepta jam militiâ crimen non*

non commisit, remittendus sit, utpote dicta ratione cessante, ad Judicem, qui pravenit jurisdictionem. Quemadmodum si crimen committat, postquam jam factus est miles, de eo accusari coram Magistro militum potest, sicuti accusari in proprio domicilio posset, si miles non esset: cum miles censeatur habere domicilium ibi, ubi meretur stipendia. *L. Municeps §. fin. ff. ad Municipal. cit. L. Magisteria C. de Jurisdic. omn. Judic.* Baldus in *L. 3. ff. de Offic. presid. n. 3.* Barbosa *l. c. n. 170.*

P A R S IV.

De Foro Extraordinario.

CAPUT I.

De Foro Prorogationis.

§. I.

Quid sit Prorogatio & quotuplex.

S U M M A R I U M.

399. Ordo doctrinae servandus proponitur.
400. Prorogatio Jurisdictionis est ejusdem extensio ad personas, causam, tempus, & locum, in quas, & quando, ac ubi, jure alias non competit, consensu partium facta.
401. Quadruplex est Prorogatio Jurisdictionis.
402. Judici Delegato prorogari Jurisdictio non potest à persona ad personam. Nec Judici Ordinario à tempore ad tempus.
403. Tametsi terminus per legem non fuerit praefixus Jurisdictioni, sed solum instantiae. Et licet partes Prorogationem juramento confirmant.